NAMAZ-ROZE
KE MASAAIL

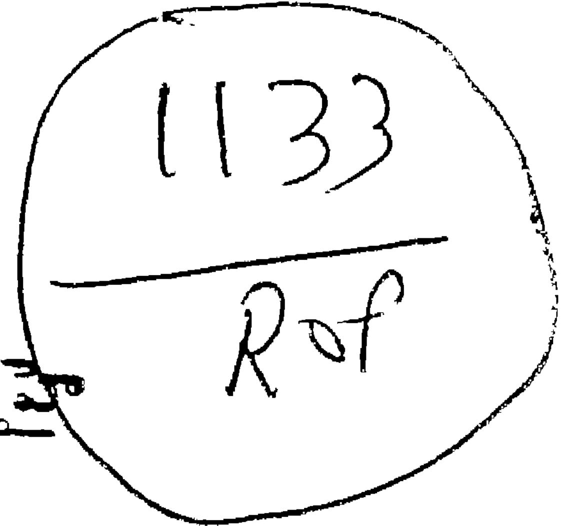
ఆరాధనలు

TIP
HYDERABAD
తెలుగు ఇస్లామిక్ పబ్లికేషన్స్

NAMAZ ROZE KE MASAAIL
(Telugu)

ఆరాధనలు

(నమాజ్, రోజా వగైరా నియమాలు)

రచన :
అబూసలీం అబ్దుల్ హై

అనువాదం :
అబుల్ ఇర్ఫాన్

ABAD

తెలుగు ఇస్లామిక్ పబ్లికేషన్స్
లక్కడ్‌కోట్, ఛత్తాబజార్,
హైదరాబాద్–500 002

తొలి ముద్రణ: .... ఫిబ్రవరి 1984

ప్రతులు : 3000

వెల : రు. 2–50

ప్రకాశకులు :

తెలుగు ఇస్లామిక్ పబ్లికేషన్స్

లక్కడ్‌కోట్, ఛత్తాబజార్

హైదరాబాద్-500 002

ముద్రణ :

కాస్మిక్ ప్రింటర్స్

లక్కడ్‌కోట్, ఛత్తాబజార్,

హైదరాబాద్ – 500 002

ఆరాధనా పద్ధతులు

ఇస్లాంలో ప్రత్యేక ఆరాధనలు నాలుగని మీకు ఇంతకు ముందు చెప్పబడింది. (1) నమాజ్ (2) రోజా (3) జకాత్ (4) హజ్. ఇప్పుడీ ఆరాధనలను ఆచరించే విధానాలను తెలుసుకుందాం.

నమాజ్

మొదట నమాజ్‌ను తీసుకోండి. నమాజ్ చేయటానికి అన్నిటికంటే ముందు శరీరం, బట్టలు పరిశుభ్రంగా ఉండాలి. అంచేత మొదట పరిశుద్ధతను గురించి కొన్ని ముఖ్యవిషయాలు తెలుసుకోండి,

తహారత్ (శుచీ, శుభ్రత)

తహారత్, అంటే పరిశుభ్రత, పరిశుద్ధత, మాలిన్యాన్ని తొల గించటం అని అర్థం. మాలిన్యం రెండు విధాలు. ఒకటి కన్పించేది. మలమూత్రాలు, పేడ, రక్తం, చీము వగైరాలాంటి మలినాలు. రెండవ రకమైన మాలిన్యం కంటికి కన్పించనిది. అయితే అవి కనిపించకపోయినా దాన్ని తొలగించాలని ఆదే శించడమైనది. ఉదాహరణకు వుజూ భంగమవడం, స్నానం చేయవలసిన అవసరం కలగడం. నమాజ్ చేయటానికి ముందు పై రెండు విధాలైన మాలిన్యాల నుండి పరిశుద్ధమవడం అవసరం. దేహం మీదగాని, బట్టలమీదగాని కన్పించే మలినం ఏదైనా అంటుకొని వుంటే దాన్ని కడిగి వేయాలి. వుజూ చేయకపోతే వుజూ చేయాలి. స్నానం అవసరమయితే స్నానం చేయాలి.

ఇస్తింజా

మల మూత్రాల విసర్జన తర్వాత ఆయా అవయవాలను పరిశుభ్రపరచటం అవసరం. దీన్ని 'ఇస్తింజా' అంటారు. మొదట ఆ శరీర భాగాన్ని మట్టి పెడ్డతో శుభ్రం చేసి తర్వాత నీళ్ళతో కడిగి పరిశుభ్రం చేసుకోవాలి. కేవలం నీటితో పరిశుభ్ర పరచుకున్నా సరిపోతుంది.

వుజూ

నమాజ్ చేయటానికి ముందు ముఖం చేతులూ కడుక్కొని పరిశుభ్రం అవటాన్ని వుజూ అంటారు. వుజూలో నాలుగు విషయాలు ఫర్జ్ (విధి) అయినవి.

1 ముఖమంతా కడగటం — నుదుటిపై తల వెంట్రుకల నుంచి గడ్డం క్రిందివరకు, ఒక చెవి నుంచి రెండవ చెవి వరకు

2 రెండు చేతులను మోచేతులతో పాటు కడగటం.

3 కనీసం తల నాల్గవ భాగాన్ని మసహ్* చేయటం.

4 రెండు కాళ్ళు చీలమండలతో పాటు కడగటం.

ఈ నాల్గింటిలో ఏ ఒక్కటియినా వెంట్రుక మందం తడవకపోయినా వుజూ అవదు.

వుజూ చేయవలసిన పద్ధతి :

1 మొదట బిస్మిల్లాహిర్రహ్మా నిర్రహీమ్ పఠించండి. తర్వాత రెండు చేతులను మణికట్టుల వరకు మూడు సార్లు కడుక్కోండి.

2 మూడు సార్లు పుక్కిలించండి. మిస్వాక్** తో పళ్ళు శుభ్రపరచుకోండి. అది లేకపోతే వ్రేలి తోనే పళ్ళు నోరు పరిశుభ్రం చేసుకోండి.

---

* 'మసహ్' అంటే తడి చెయ్యి లేక చేతులతో ఆయా శరీర భాగాన్ని తడపడం అని భావం.

** మిస్వాక్ = పనుదోము పుల్ల.

3 మూడుసార్లు ముక్కులో నీళ్ళు పోనిచ్చి శుభ్రంగా ఊదండి.

4 మూడుసార్లు ముఖం కడుక్కోండి— ముంగురులు మొదలుకొని గడ్డం క్రిందివరకు, ఒక చెవి నుంచి రెండవ చెవివరకు.

5 ముందు రెండు చేతులను మోచేతులతో పాటు తడి చేతులతో రుద్ది ఆ తర్వాత మూడేసిసార్లు వాటిమీద నీళ్ళు పోసి శుభ్రపరచండి.

6 రెండుచేతులను మరోసారి తడిచేసుకొని అరచేతులకు, వేంళ్ళకు వున్న తడి వెంట్రుకలకు తగిలేటట్లు ముందువైపు నుండి వెనుకదాక తలపై మసహ్ చెయ్యండి. తర్వాత ఆ తడి చేతుల చూపుడు వ్రేళ్ళతో బొటన వ్రేళ్ళతో రెండు చెవుల లోపల, వెలుపల శుభ్రం చేసి, అరచేతులు తిరగేసి మెడకు రెండు వైపులా పోనిచ్చి మెడను శుభ్రంచేయండి.

7 రెండు కాళ్ళను చీలమండలతోపాటు మూడు సార్లు కడగండి.

వుజూ చేస్తున్నప్పుడు ప్రతిసారీ మొదట కుడి అవయవాన్ని కడిగి ఆ తర్వాత ఎడమ అవయవాన్ని కడగాలి. వీలైతే కాబా వైపుకు తిరిగి కూర్చోండి. ప్రతి అవయవాన్ని మొదటసారి శుభ్రపరచిన పిదప బాగారుద్దండి. నీటి చుక్కలు మీద పడకుండా ఉండేందుకు వుజూ కోసం ఎత్తయిన స్థలం మీద

కూర్చోండి. పూజా చేస్తూ మాట్లాడటం మంచిదికాదు. మీ ధ్యాసంతా నమాజ్ వైపుండాలి **

పూజా భంగమవటానికి అంటే మనిషికి పూజా లేకుండా పోవటానికి కాగల కారణాలు క్రింద పేర్కొనబడుతున్నాయి.

1 మలం లేక మూత్రం విసర్జించటం.

2 అపానవాయువు పోవటం.

3 మలమూత్రాల అంగాలనుంచి మరేదైనా స్రవించడం

4 శరీరం నుండి రక్తం, చీము రావటం.

5 నోటినిండా వాంతిచేసుకోవటం,

6 పడుకొని లేక దేనికయినా ఆనుకొని నిద్రించటం.

7 నమాజ్‌లో పెద్దగా నవ్వటం.

8 ఉమ్ము ఎఱ్ఱగా మారేటంతటి రక్తం నోటి నుండి స్రవించడం.

స్నానం

స్నానం లేక గుసుల్ చేయటంలో మూడు ఫర్జ్ (విధి) లున్నాయి. వాటిలో ఏ ఒక్కటయినా వెంట్రుక మందం వదలేసినా లేక పొడిగా వుండిపోయినా స్నానం పూర్తి కాదు. మనిషి అపరి శుభ్రంగా వుంటాడు.

** ఎవరైనా తెలిసినవారి సమక్షంలో రెండు మూడుసార్లు పూజా చేసి చూపించాలి. ఏవయినా పొరపాట్లు వుంటే వాటిని దిద్దుకోవడానికి సాధ్యపడుతుంది.

1 పుక్కిలించటం.

2 ముక్కులో నీరు పోనిచ్చి చీది శుభ్రం చేయటం.

3 శరీరమంతా నీళ్ళు ప్రవహింపజేయడం. వెంట్రుకల వేళ్ళదాక గోళ్ళ లోపలిదాకా నీళ్ళు పోయడం. స్త్రీలు ఏ కారణంవల్లనైనా జడ లేక కొప్పు విప్పలేక పోయినా ఫరవాలేదు, తల వెంట్రుకల వేళ్ళకు నీళ్ళు పోనిస్తే చాలు. పురుషులు మాత్రం తల వెంట్రుకల్ని విడదీసి వాటి వేళ్ళ వరకు నీళ్ళు పోయేలా శుభ్రపరచడం మాత్రం తప్పనిసరి.

స్నానం చేసే పద్ధతి :

మొదట రెండు చేతులను మణికట్ల దాకా కడగాలి, తర్వాత శరీరంమీద ఎక్కడెక్కడ మలినం ఉందో అక్కడ శుభ్రంగా కడిగివేయాలి. వుజూలో మాదిరిగా పుక్కిలించాలి, ముక్కులో నీళ్ళుపోనిచ్చి శుభ్రపరచాలి. తరువాత ఒకసారి శరీర మంతా నీళ్ళుపోసుకొని వెండ్రుకమేర కూడా వదలకుండా వళ్ళు తోముకోవాలి. ఆ తర్వాత ఒంటిమీద బాగా నీళ్ళు పోసుకోవాలి.

ఏ కారణాల వల్ల స్నానం చెయ్యడం వాజిబ్ (తప్పనిసరి) అవుతుందో అవి ఇక్కడ తెలియజేయబడుతున్నాయి : *

* మీరు ఇష్టంవచ్చినప్పుడు స్నానం చెయ్యడంలో తప్పులేదు. కాని స్నానం చెయ్యడం 'వాజిబ్' అయినప్పుడు స్నానం చెయ్యకుండా నమాజ్ చెయ్యడానికి, దివ్యఖుర్ఆన్ పఠించడానికి, దాన్ని ముట్టుకో డానికి అనుమతి లేదు.

1 నిద్రలో లేక మెలుకువలో వీర్య స్ఖలనం జరగడం, మెలుకువలో ఏ కారణం చేతనైనా ఎలాంటి ఉద్రే కం లేకుండా వీర్య స్ఖలనం జరిగితే స్నానం చేయడం వాజిబ్ కాదు.

2 సంభోగ క్రియలో కేవలం పురుషాంగం యొక్క ముందు భాగం (శిశ్నం) లోనికి పోయినా స్త్రీ, పురుషు లిద్దరూ స్నానం చేయడం వాజిబ్ (అవసరం) అవుతుంది.

3 ఋతుస్రావం, పురిటిరక్తం ఆగిపోగానే స్త్రీ స్నానం చేయటం వాజిబ్ అవుతుంది.

(ఇ) నీరు

కొన్ని రకాల నీళ్ళు శుచి, శుభ్రత కోసం వినియోగించవచ్చు. వాటితో బట్టలుతకవచ్చు, స్నానం చేయవచ్చు, వుజూ చేయవచ్చు ఉదా॥ (1) వర్షపు నీరు, (2) చెలమ నీరు, (3) బావి నీరు (4) నది నీరు (5) సముద్రపు నీరు (6) కరిగిన మంచు లేక వడగళ్ళ నీరు, (7) చెరువు లేక కోనేటి నీరు. అది కనీసం ముప్పయి చదరపు గజాల విస్తీర్ణం, బానెడు కన్నా యెక్కువ లోతు గలదిగా ఉండాలి.

ఎలాంటి నీళ్ళయితే ఉతకటానికి, కడగటానికి పరిశుభ్రం చేయటానిక, వుజూ చేయటానికి, స్నానం చేయటానికి పనికిరావో

అలాంటి వాటిని దిగువన పేర్కొంటున్నాము:

1 ఏదయినా కాయను, చెట్టును పిండి తీసిన రసం లేక మందులు, ఇతర వస్తువులు కాచి తీసిన సారం.

2 ఏదయినా పరిశుద్ధమయినవస్తువు కలిసిపోవటం వల్ల రంగు, రుచి, వాసన మారిపోయి, చిక్కగా మారిన నీరు. నీరు చిక్కగా మారకపోతే ఆ నీటిని వాడవచ్చు. ఉదాహరణకు నదుల్లో ప్రవహించే మట్టి గలసిన నీరు. ఎక్కువమందు కలపబడిన బావి నీరు, మొగలి, రోజా, లాంటి పన్నీరు కలిపిన నీరు.

3 అపరిశుద్ధ వస్తువు పడిన లేక ఏదైనా జంతువు పడి చచ్చిపోయిన కొద్దిపాటి నీరు.

ప్రవహించని నీటిని, పెద్ద చెరువు లేక పెద్ద కోనేటికంటే తక్కువగా ఉన్న నీటిని కొద్దిపాటి నీరు అంటారు. ఉదాహరణకు బావి, చిన్న ట్యాంకి, గాబు లేక కుండ నీళ్ళు ఇలాంటి నీళ్ళలో కొంత పేడ, మూత్రం లేక ఇతర అపరిశుద్ధ వస్తువులు పడితే అవి అపరిశుద్ధమవుతాయి

4 పారే నీళ్ళను, పెద్ద చెరువు లేక పెద్ద కోనేటి నీళ్ళను చాలా నీరు అంటారు. ఇలాంటి నీళ్ళలో ఏదైనా అపరిశుద్ధ వస్తువు కలిసిపోయి దాని ప్రభావం కనపడి నీటి రంగు లేక రుచి మారినా లేక వాసన వచ్చినా ఆ నీళ్ళు కూడా అపరిశుద్ధమయినవిగా పరిగణించబడతాయి.

5 ఒకసారి వాడిన నీరు కూడా తిరిగి పరిశుద్ధపరచటానికి ప్రయోగపడదు. ఉదాహరణకు వుజూ చెయ్యగా పారిన నీరు, లేక స్నానం చేయగా పారిన నీరు. దీన్ని తిరిగి వినియోగించరాదు.

6 ఏ జంతువుల మాంసం హరామో (నిషేధమో దాని ఎంగిలి నీరు కూడా అపరిశుద్ధమైనదే.* ఉదాహరణకు .- పంది, కుక్క, తోడేలు, సింహం మున్నగు జంతువుల ఎంగిలి నీళ్ళు. పిల్లి ఎలుకను తిన్న వెంటనే నీటిని ఎంగిలి చేస్తే అవి కూడా అపరిశుభ్రమైనవే. అలాగే సారాయి త్రాగిన వ్యక్తి ఆ వెంటనే నీళ్ళు తాగితే, అతని ఎంగిలి నీరు కూడా అపరిశుద్ధమవుతాయి, అయితే సాధారణంగా ఏ మానవుని ఎంగిలి అపరిశుద్ధం కాదు. అతను ముస్లిం అయినా, ముస్లిమేతరుడు అయినా, అంటరాని వాడనబడే వాడయినా.

7 పిల్లి ఎంగిలి చెయ్యక పూర్వమే ఎలుకను తినకుండా ఉన్నట్లయితే దాని ఎంగిలి, కోడి ఎంగిలి నీళ్ళు మలినాలను తినే ఆవు, గేదెల ఎంగిలి నీళ్ళు కాకి లేక గద్ద ఎంగిలి చేసిన నీళ్ళు అపరిశుద్ధముయినవైతే కావు కాని, అనివార్య పరిస్థితుల్లో తప్ప అలాంటి నీళ్ళు వాడటం శ్రేయస్కరం కాదు.

---

*ధర్మయుక్తమైన జంతువుల ఎంగిలి నీరు పరిశుద్ధమైనవే.

8 కొద్దిపాటి నీటిలో శరీరంలో రక్త ప్రసరణ కలిగిన ఏ జంతువు పడి చనిపోయినా ఆ నీరు కూడా అపరిశుద్ధ మవుతాయి. ఉదాహరణకు పిచ్చుక, కోడి, పిల్లి ఎలుక వగైరా. ముప్ఫయి చదరపు గజాల వైశాల్యానికి తక్కువగా ఉన్న కోనేరు, చిన్న చెరువు, బావి, ట్యాంకి, గాబు లేక కుండ మొదలైన వాటి నీటిని కొద్ది పాటి నీరు అంటారు. చేప, కప్ప వగైరా నీటి జంతువులు నీళ్ళలో చనిపోతే ఆ నీరు అపరిశుద్ధం కావు. అట్లాగే చీమ, దోమ, ఈగ నీటిలో పడిచస్తే ఆ నీళ్ళు కూడా అపరిశుద్ధంకావు.

కొద్దిపాటి నీరు అపరిశుద్ధమయితే వాటిని శరీర అవయవాలు పరిశుభ్రపరచుకోవటానికి, బట్టలుతకటానికి, వుజూ స్నానం చేయటానికి ఉపయోగించరాదు. ఇలాంటి నీటిని పరిశుద్ధపరచటమూ సాధ్యపడదు. కాని బావి నీరు అపరిశుద్ధమైతే వాటిని పరిశుద్ధపరచుకోవచ్చు. ఆ పద్ధతిముందు వస్తుంది.

[1] బావి నీరు ఎలా అపరిశుద్ధమవుతాయి?

ఈ క్రింది కారణాల వల్ల బావి నీరు అపరిశుద్ధమవుతాయి :—

1 మూత్రం, పేడ లేక అలాంటివే ఇతర అపరిశుద్ధ వస్తువు ఏదైనా పడితే.

2 ఏ జంతువుల ఎంగిలి అపరిశుద్ధమయినదో అలాంటి జంతువు, ఉదాహరణకు, పంది, కుక్క, తోడేలు సింహం ఇత్యాదివి. పడిపోతే— అది ప్రాణంతో బయటికి వచ్చినా సరే.

3 శరీరంలో రక్త ప్రసరణ కలిగిన ఏ ప్రాణి అయినా పడి చచ్చిపోయినా లేక చచ్చి పడిపోయినా ఉదాహరణకు బల్లి, పిల్లి, ఎలుక, మేక మున్నగు జంతువులు.

4 వంటి మీద మలినం లేక అపరిశుద్ధ పదార్థం ఏదైనా అంటుకొని ఉన్న జంతువు పడిపోయిన లేక అది బావిలో పడి మల మూత్ర విసర్జన చేసినా— అది ప్రాణంతో బయటపడినా సరే.

[2] బావి నీటిని పరిశుద్ధపరిచే విధానం

(అ) ఈ క్రింద పేర్కొనబడిన విషయాలలో ఏదైనా సంభవిస్తే బావిలో ఉన్న నీరంతా తోడేయాలి. ఒక వేళ బావి మరీ పెద్దదయితే, ఎంత తోడినా ఆగని ఊట ఉన్నట్లయితే అందులో నుండి రెండొందల నుండి మూడొందల బకెట్లు* దాకా నీరు తోడి పారబోయాలి.

1 బావిలో మలమూత్రాలు లేక పేడ వంటి అపరిశుద్ధ పదార్థాలు పడిపోతే లేక అపరిశుద్ధ పదార్థాలు దేహానికి అంటుకొనివున్న ప్రాణి ఏదైనా పడితే.

2 మనిషి పడిపోయి చనిపోతే.

---

*బకెట్లంటే ఇక్కడ ఆ బావిలో నీళ్ళు తోడడానికి వినియోగించే బుంగ, బొక్కెన మరే సాధనమయినా కావచ్చు. అంతకంటే పెద్దవో చిన్నదో అవసరంలేదు.

3 పంది, కుక్క, తోడేలు, సింహం వగైరా ఏదైనా జంతువు పడి బ్రతికి బయట పడినా లేక చచ్చి పోయిన తరువాత తీసేసినా ...

4 మేక, మేక అంతటివి లేక అంతకంటే పెద్ద "హలాల్" జంతువులు పడిపోయి ఉన్నా లేక చిన్న చిన్న జంతువులు ఒకటికి మించి పడి చచ్చినా— ఉదాహరణకు రెండు పిల్లులు వగైరా.

5 రక్త ప్రసరణ గల ఏదైనా చిన్న ప్రాణి పడి చచ్చి పోయి ఉబ్బితే లేక చిట్లిపోతే (ఉదా॥ ఎలుక, బల్లి మొదలైనవి)

(అ) పిల్లి, కోడి, పావురాయి లేక వాటంతటి ప్రాణి ఏదైనా పడి చచ్చిపోయిన తర్వాత. ఉబ్బి చిట్లి పోకముందే దాన్ని బయటికి తీస్తే. అప్పుడు నలభై నుండి అరవై బకెట్ల నీరు తీసేస్తే బావి నీరు పరిశుద్ధ మవుతాయి.

(ఇ) బల్లి, ఎలుక, పిచ్చుక లేక వాటంతటి ప్రాణీ ఏదైనా పడి చచ్చిపోయిన తర్వాత ఉబ్బి చిట్లిపోక ముందే దాన్ని బయటికి తీసి, ఇరవై నుండి ముప్పై బకెట్ల నీరు తోడి పారేస్తే ఆ బావి నీరు పరిశుద్ధమవుతాయి.

తయమ్ముం

ఒక్కోసారి నీళ్ళు దొరకవు. ఒక్కోసారి మనిషి వ్యాధి గ్రస్తుడై నీళ్ళతో వుజూ లేక స్నానం చేస్తే వ్యాధి అధికమయ్యే

ప్రమాదం ఉంటుంది. ఇలాంటి పరిస్థితుల్లో స్నానం, వుజూ చేయటానికి బదులు తయమ్ముం చేసుకునేందుకు అనుమతి ఉంది. తయమ్ముం చేసే విధానం ఇది :—

పరిశుద్ధమయ్యే సంకల్పంతో మొదట రెండు చేతులను పరిశుభ్రమయిన మట్టిపైన తట్టాలి. ఆ చేతులతో ముఖమంతా స్పర్శించాలి. అలా స్పర్శించేటప్పుడు వెంట్రుక మందం కూడా వదలకుండా స్పర్శించాలి. మళ్ళీ రెండవసారి మట్టిపైన చేతులు తట్టి చేతి వేళ్ళ నుండి మోచేతుల వరకు వెంట్రుక మందం కూడా వదలకుండా స్పర్శించాలి. ఇదే "తయమ్ముం" అంటే. స్నానం చేయవలసివచ్చినా వుజూ చేయవలసి వచ్చినా రెండు పరిస్థితుల్లో కూడా ఇదే విధంగా తయమ్ముం చేసి మనిషి పరిశుద్ధమవుతాడు. ఇప్పుడతను నమాజ్ చేయవచ్చు.

తయమ్ముం చేయటానికి ఉపయోగించదగిన పదార్థాలు:— పరిశుభ్రమైన మట్టి, ఇసుక, రాయి. సున్నం. మట్టిపాత్రలు, ఇటుకలు, రాతి లేక ఇటుకగోడ, దుమ్ముపడిన బట్టలు లేక కలప మొదలయినవి.

తయమ్ముం చేయటానికి సరయిన కారణాలు కాగల పరిస్థితులు :—

1 నీళ్ళు కనీసం ఒకమైలు దూరంలో ఉన్నప్పుడు.

2 నీళ్లు సోకడంవలన వ్యాధి అధికమయ్యే ప్రమాదం వున్నప్పుడు.

3 నీళ్ళదగ్గర అపాయకరమైనది ఏదైనా వున్నప్పుడు—ఉదాహరణకు శత్రువు లేక నష్టపరచే ప్రాణి ఏదైనా వున్నప్పుడు.

4 బావిలో నుంచి నీళ్లు తోడటానికి ఏ సాధనమూ లేనప్పుడు.

5 నీళ్లు తాను తీసుకోలేని లేక అందిచ్చేవారు కూడా లేని క్లిష్టపరిస్థితి ఎదురయినప్పుడు.

ఏ కారణాలవల్ల వుజూ భంగమై పోతుందో ఆ కారణాల వల్లనే తయమ్ముం కూడా భంగమైపోతుంది. ఇంకా, నీళ్ళు లభించినప్పుడు లేదా అనివార్య పరిస్థితి తొలగిపోయినపుడు కూడా తయమ్ముం భంగమై పోతుంది.

నమాజ్ చేసే విధానం*

మొదట మీకిక్కడ రెండు రకాతుల నమాజ్ చేసే విధానం తెలుపుతున్నాం. వుజూ చేసిన తర్వాత కాబా** దిశకు తిరిగి నిలబడండి.

---

*నమాజ్ చేసే విధానం ఎవరయిన తెలిసిన వారి ద్వారా కూడా నేర్చుకోవాలి. అలాగే నమాజ్‌లో పఠించే స్మరణలు వచనాలు తెలిసిన వారికి వినిపించి సరిచేసుకోవాలి. కేవలం వ్రాసి వున్న దాన్ని చూచి కంఠస్థం చేయటం వల్ల ఏదైనా మాట తప్పుగా నేర్చుకునే ప్రమాదముంది.

** కాబా గురించి మీరు హజ్ వివరణలో చదివి ఉన్నారు.

ఏ దిశ వైపుకయితే తిరిగి నమాజ్ చేస్తామో ఆ దిక్కును "ఖిబ్లా" అనంటారు.

అన్నిటికంటే ముందు అల్లాహు అక్బర్ (అల్లాహ్ అందరి కంటే గొప్పవాడు) అంటూ రెండు చేతులను చెవులవరకు ఎత్తి నాభికింద కట్టుకోండి, చేతులు ఎత్తేటప్పుడు వ్రేళ్లను పూర్తిగా చాపి అరచేతులు ఖిబ్లా వైపుకు వుండేటట్లు చూడండి. చేతులు కట్టుకునేటప్పుడు ఎడమచేతిని క్రింద వుంచి దాని మణికట్టును కుడిచేతి బొటన వ్రేలు మరియు చిటికిన వ్రేలితో పట్టుకొని మిగిలిన మూడు వ్రేళ్ళు ముంజేతిపై చాచి వుంచండి. నిలబడి అటూ ఇటూ దిక్కులు చూడకూడదు. మీ దృష్టి అంతా సజ్దా చేసే చోట నిలపాలి. ఇప్పుడు పఠించండి.*

"సుబ్హాన కల్లాహుమ్మ వ బిహమ్దిక వ తబారకస్ముక వ
తఆలా జద్దుక వ లా ఇలాహ గైరుక్"

అల్లాహ్! నీవు పరమ పవిత్రుడవు. స్తోత్రములు నీకే. నీ పేరు శుభప్రదమయింది. నీ గొప్పతనం అత్యున్నతమయింది. నీవు తప్ప ఆరాధింప తగినవాడెవడూ లేడు.

ఆ తర్వాత ఇలా చదవండి:—

"అవుజు బిల్లాహి మిన షయితా నిర్రజీమ్"

శాపగ్రస్తుడైన షైతాన్ బారి నుండి రక్షణ పొందుటకై అల్లాహ్ శరణు కోరుతున్నాను.

---

*కేవలం అరబ్బీ పదాలనే పఠించాలి. నమాజ్‌లో పఠించేదంతా మీరు అర్థం చేసుకునేందుకు తెలుగులో వాటి భావం వ్రాయబడింది.

"బిస్మిల్లా హిర్రహ్మా(నిర్రహీమ్"

కరుణించేవాడు, కనికరించే వాడు అయిన అల్లాహ్ పేరుతో ప్రారంభిస్తున్నాను.

ఇప్పుడు ఫాతిహా సూరాను పఠించండి:—

"అల్‌హమ్‌దు లిల్లాహి రబ్బిల్ ఆలమీన్. అర్రహ్మా నిర్రహీమ్. మాలికి యౌమిద్దీన్ ఇయ్యాక నాబుదు వ ఇయ్యాక నస్తయీన్ ఇహ్‌దిన స్సిరాతల్ ముస్తఖీమ్. సిరాతల్లజీన అన్‌అమ్‌త అలైహిమ్ గైరుల్ మగ్‌జూబి అలైహిమ్ వ లజ్జాల్లీన్".... (ఆమీన్)

స్తోత్రములు అల్లాహ్ కొరకే అయన సకల లోకాల ప్రభువు. అనంత కరుణామయుడు, అపార కృపానిధియుడు. తీర్పు దినపు యజమాని.* మేము నిన్నే ఆరాధిస్తాము, సహాయం కొరకు నిన్నే అర్థిస్తున్నాము. మాకు ఋజు మార్గం చూపించు— ఎవరిపై నీవు నీ కానుకలు కురిపించావో, ఎవరయితే నీ ఆగ్రహానికి గురికాలేదో, ఎవరయితే మార్గభ్రష్టులు కాలేదో వారి మార్గం.

దీని తర్వాత ఖుర్‌ఆన్‌లోని ఏదైనా చిన్న సూరా గాని, లేక పెద్ద సూరా యొక్క ఏదైనా ఒక భాగం గాని పఠించండి. ఇక్కడ రెండు చిన్న సూరాలు వ్రాస్తున్నాము. వీటి నైతే కంఠస్తం చేసుకోండి. తర్వాత మరికొన్ని సూరాలు ఎవరయినా తెలిసిన వారి సహాయంతో కంఠస్తం చేసుకోండి.

---

* అంటే ప్రళయ దినం, ఆ రోజు ప్రతివ్యక్తి చేసిన పనుల లెక్కలు చూపబడతాయి. పూర్తిగా న్యాయం చేకూర్చి ప్రతి ఒక్కరికీ దానికి బదులు ఇవ్వటం జరుగుతుంది.

"ఖుల్ హు వల్లాహు అహద్, అల్లా హుస్సమద్, లమ్ యలిద్ వలమ్ యూలద్ వలమ్ య కు(ల్లహు కుఫుఅన్ అహద్".

ప్రవక్తా! వారితో చెప్పండి. అల్లాహ్ అయితే ఒక్కడే. ఆయన సకల అపేక్షలకు అతీతుడు. ఆయన ఎవరికీ తండ్రి కాడు. ఆయన ఎవరికీ సంతానమూ కాదు, ఆయనకు సరి సమానమయిన వారు ఎవరూ లేరు.

"వల్ అస్ర్, ఇన్నల్ ఇన్సాన లఫీ ఖుస్ర్. ఇల్లల్లజీన ఆమనూ వ అమిలుస్సాలిహాతి వ తవాసౌ బిల్ హఖ్ఖి వ తవాసౌ బిస్సబ్ర్.

కాలం సాక్షిగా, మనిషి నిస్సందేహంగా నష్టంలో ఉన్నాడు, (కాని)— ఎవరయితే విశ్వసించారో, సత్కార్యాలు** ఆచరించారో, సత్యాన్ని ఉద్బోధించారో, ఇంకా, సహనం కొరకు ఉపదేశించారో వారు తప్ప.

ఇప్పుడు అల్లాహు అక్బర్ అంటూ వంగండి. ఇలా వంగటాన్ని 'రుకూ' అంటారు. రుకూలో రెండు చేతుల్నీ రెండు మోకాళ్ళపై ఆనించి పట్టుకోండి. కాళ్ళు నిటారుగా నిలబెట్టి నడుం భూమికి సమాంతరంగా ఉండేటట్లు వంగండి. దృష్టి పాదాల మీద ఉంచండి. ఇప్పుడు ఈ క్రింది సూక్తి కనీసం మూడు సార్లు పఠించండి.

సుబ్హాన రబ్బియల్ అజీమ్.

పరమ పవిత్రుడు, మహోజ్వలుడయిన నా ప్రభువు.

** దైవాదేశాల కనుగుణంగా దైవ ప్రసన్నత కోరి చేసే పనులే సత్కార్యాలు.

తర్వాత :—

సమి అల్లాహు లిమన్ హమిదహ్

స్తుతించిన వాని స్తుతిని అల్లాహ్ విన్నాడు.

అని అంటూ నిలబడండి. నిలబడి చేతులు కట్టుకోకుండానే........

రబ్బనా లకల్ హమ్‌ద్.

ఓ నా ప్రభూ! స్తోత్రము లన్నీ నీకే.

అని పలకండి.

ఇప్పుడు 'అల్లాహు అక్బర్' అంటూ సజ్దా చెయ్యండి. సజ్దా చేయడంలో మొదట మోకాళ్ళు నేలమీద మోపి, తర్వాత రెండు చేతుల్ని, ఆ తరువాత ముక్కు నుదిటిని నేలపై మోపాలి. సజ్దాలో శరీర వెనకభాగం పైకెత్తి పొడలు కడుపుకు తగలకుండా ఉంచాలి. మోచేతులు క్రింద ఆనకుండా ఉంచాలి. చేతి వ్రేళ్ళు కలిపి వుంచి, ఖిబ్లావైపుకు మళ్ళించి ఉంచాలి. రెండు చేతులను చెవుల క్రింద వచ్చేలా పెట్టాలి. కాలివ్రేళ్ళు ఖిబ్లా వైపుకు మళ్ళించి, నేలకు ఆనించి ఉంచాలి. సజ్దాలో కనీసం మూడు సార్లు : సుబ్‌హాన రబ్బియల్ ఆలా (పరమ పవిత్రుడు మహోన్నతుడయిన నా ప్రభువు.) అని స్మరించాలి.

ఇక 'అల్లాహు అక్బర్' అంటూ సజ్దా నుండి లేచి కూర్చోండి. ఈ కూర్చోవడంలో ఎడమకాలు కుడి వైపుకు మడచి దాని మీద కూర్చొని కుడి కాలును సజ్దా స్థితిలో మాదిరిగానే వ్రేళ్ళు ఖిబ్లా వైపుకు మళ్లించి పెట్టాలి. రెండు

చేతులను రెండు తొడలపై మోకాళ్లకు చేరువుగా పెట్టుకోవాలి. చేతివ్రేళ్లు చాచి కొనలు ఖిబ్లా వైపుకు మళ్లించి వుంచండి. సరిగా కూర్చున్న తర్వాత మళ్లీ 'అల్లాహు అక్బర్' అంటూ సజ్దాలోకి పోండి. మొదటి సజ్దాలో స్మరించినవే ఇప్పుడు కూడా స్మరించండి. ఆ తర్వాత "అల్లాహు అక్బర్" అంటూ సజ్దా నుండి పైకి లేచి నిటారుగా నిలబడాలి. నిలబడి చేతులు యథాలాపంగా కట్టుకోవాలి. ఇప్పుడు మొదట "బిస్మిల్లా హిర్రహ్మానిర్రహీమ్" తర్వాత మొదటి రకాతులో పఠించిన విధంగా ఫాతిహా సూరా, ఆ తర్వాత ఖుర్‌ఆన్‌లోని ఏదైన ఇతర సూరా పఠించండి. తర్వాత ఇదివరటి లాగానే రుకూ చేయండి. రుకూ నుంచి నిటారుగా నిలబడండి. తర్వాత సజ్దా చెయ్యండి. మొదటి రకాతులో మాదిరిగానే ఇప్పుడు కూడా రెండు సజ్దాలు చేయండి. కాని ఇప్పుడు రెండు సజ్దాలు అయినాక నిలబడటానికి బదులుగా రెండు సజ్దాల మధ్య ఎలా కూర్చున్నారో అలా కూర్చోండి. దీన్నే 'ఖాయిదా' అంటారు. ఖాయిదాలో కూర్చొని "తషహ్హుద్" పఠించాలి.

> "అత్తహియ్యాతు లిల్లాహి వస్సలవాతు వత్తయ్యిబాతు అస్సలాము అలైక అయ్యుహన్నబియ్యు వ రహ్మతుల్లాహి వ బర్కాతుహ్. అస్సలాము అలైనా వ అలా ఇబాదిల్లాహి స్సాలిహీన్, అష్‌హదు అన్ లా ఇలాహ ఇల్లల్లాహు వ అష్‌హదు అన్న ముహమ్మదన్ అబ్దుహూ వ రసూలుహ్.

వాక్సంబంధమైన, శరీర సంబంధమైన, ధన సంబంధమైన సమస్త ఆరాధనలు అల్లాహ్ కొరకే. ఓ ప్రవక్తా మీపై శాంతి నెలకొనుగాక, దైవకారుణ్యం శుభములు కలుగుగాక.

మా మీద సజ్జనులయిన దైవ దాసుల మీద (కూడా) శాంతి కలుగుగాక. అల్లాహ్ తప్ప మరో ఆరాధ్యుడు లేడని నేను సాక్ష్యమిస్తున్నాను ముహమ్మద్ (సఅసం) ఆయన దాసులని, ఆయన ప్రవక్త అని (కూడా) నేను సాక్ష్యమిస్తున్నాను.

తర్వాత కూర్చొని ఉండే ఈ క్రింది దరూద్ పఠించండి:

"అల్లాహుమ్మ సల్లి అలా ముహమ్మదిన్ వ్వ అలా ఆలి ముహమ్మదిన్ కమా సల్లయిత అలా ఇబ్రాహీమ వ అలా ఆలి ఇబ్రాహీమ ఇన్నక హమీదు మ్మజీద్. అల్లాహుమ్మ బారిక్ అలా ముహమ్మదిన్ వ్వ అలా ఆలి ముహమ్మదిన్ కమా బారక్తా అలా ఇబ్రాహీమ వ అలా ఆలి ఇబ్రాహీమ ఇన్నక హమీదు మ్మజీద్"

అల్లాహ్! నీవు (హజ్రత్) ఇబ్రాహీం (అస) ను, ఆయన సహచరులపై ఎలా కారుణ్యం కురిపించావో అలాగే (హజ్రత్) ముహమ్మద్ (సఅసం), ఆయన సహచరులపై కారుణ్యం కురిపించు. నిస్సందేహంగా నీవే స్తుతింపదగిన వాడవు మరియు గొప్ప మహత్తు కలవాడవు. అల్లాహ్! నీవు (హజ్రత్) ఇబ్రాహీం (అస) కు, ఆయన అనుచరులకు ఎలా శుభాలు ప్రసాదించావో అలా (హజ్రత్) ముహమ్మద్ (సఅసం) కు, ఆయన అనుచరులకూ్కడ శుభాలను ప్రసాదించు. నిస్సందేహంగా నీవే స్తుతింపదగిన వాడవు మరియు గొప్ప మహత్తు గలవాడవు."

ఆ తర్వాత ఒక దువా పఠించండి. క్రింద ఒక దువా ఉపహరిస్తున్నాము :

"రబ్బనా ఆతినా ఫిద్దున్యా హసనతన్ వ ఫిల్ ఆఖరతి
హసనతన్ వ ఖినా అజాబన్నార్"

ప్రభూ! మాకు ఇహలోకంలో కూడా మంచిని ప్రసాదించు, పరలోకంలో కూడా మంచిని ప్రసాదించు. మరియు మమ్మల్ని నరకాగ్ని నుంచి రక్షించు."

ఆ తర్వాత ముందు కుడివైపుకు పిదప ఎడమ వైపుకు తిరిగి "అస్సలాము అలైకుమ్ వ రహ్మతుల్లాహ్" (మీపై శాంతి, దైవానుగ్రహాలు కలుగుగాక!) అని పలుకుతూ నమాజ్‌ని విరమించాలి.

ఈ విధంగా రెండు రకాతులు పూర్తి అయ్యాయి. ఒక్కోసారి ఏకంగా మూడు లేక నాలుగు రకాతులు కూడా చెయ్యవలసి వస్తుంది. అప్పుడు రెండవ రకాతు తర్వాత ఖాయిదాలో తషహ్హుద్ తర్వాత దరూద్ చదవకుండానే అల్లాహు అక్బర్ అంటూ పైకిలేచి నిలబడాలి. పిదప చేతులు కట్టుకొని మొదటి రెండు రకాతుల్లో పఠించినట్లే బిస్మిల్లా హిర్రహ్మా నిర్రహీం చెప్పి ఫాతిహా సూరా దాంతోపాటు ఖుర్‌ఆన్ లోని మరో సూరా పఠించాలి.

ఆరాధనలను గురించి క్షుణ్ణంగా తెలుసుకోవటానికి ముందు కొన్ని పారిభాషిక పదాల అర్థాలు తెలుసుకొని వాటిని జ్ఞాపకం

ఉంచుకోవటం చాలా ముఖ్యం. ఈ క్రింది పారిభాషిక పదాలు గమనించండి.

ఫర్జ్ :—

ఖుర్ఆన్ లేక హదీస్ ద్వారా తప్పని సరిగా చేయాలని నిర్ధారింపబడిన దాన్ని 'ఫర్జ్' అంటారు. ఎవరయినా ఏదయినా ఫర్జ్ ను నిరాకరిస్తే అతను ఇస్లాం పరిధికి దూరమయిపోతాడు. ఫర్జ్‌ను వదలిపెట్టినవాడు ఘోరపాపం చేసిన వాడవుతాడు. తీర్పుదినాన అతనికి దేవుడు ఘోరశిక్ష విధిస్తాడు. ఫర్జ్ ఎలాంటి పరిస్థితుల్లోనయితే వదలటానికి అనుమతించబడిందో అలాంటి పరిస్థితుల్లోనే దాన్ని వదలటానికి వీలుంటుంది ఉదాహరణకు అపస్మారక స్థితిలో నమాజ్; ప్రయాణం (48 మైళ్ళకు మించిన దూర ప్రయాణం) లో, వ్యాధిలో రోజా (ఉపవాసం) వదలడానికి అనుమతి ఉంది.

సున్నత్ :—

దైవ ప్రవక్త (సఅసం) ఆచరించిన దాన్ని లేక ఆయన ఆచరించమని ఆదేశించిన దాన్ని 'సున్నత్' అంటారు. ఇవి రెండు విధాలు.

సున్నతె ముఅక్కిద :—

అంటే దైవప్రవక్త (సఅసం) నిత్యమూ చేసిన పని లేక చేయమని నిర్ద్వంద్వంగా ఆదేశించిన పని. క్లిష్టపరిస్థితుల్లో తప్ప ఇలాంటి పనిని సాధారణంగా వదలటం మంచిదికాదు.

సున్నతె గైర్ ముఅక్కిద:—

అంటే దైవప్రవక్త (సఅసం) అప్పుడప్పుడు వదలివేసిన పనులు. ఇలాంటి వాటిని ఎప్పుడయినా వదలిపెట్టటంలో ఎలాంటి తప్పులేదు.

నఫిల్:—

కొన్ని పనులు ఆచరించటం అంత ముఖ్యంకానప్పటిం షరీయత్ (ధర్మ శాస్త్రం) వాటిని ఆచరించటం మంచిదని తెల్పుతోంది. ఇలాంటి పనులు ఆచరిస్తే పుణ్యం లభిస్తుంది కాని వాటిని విడనాడటం వల్ల శిక్ష మాత్రం పడదు.

నమాజ్ వేళలు

రోజుకు ఐదుసార్లు నమాజ్ చేయటం విధి–ఫర్జ్. ఆ వేళలు (1) ఫజ్ర్ 2) జుహర్ 3) అస్ర్ 4) మగ్రిబ్ 5) ఇషా

ఫజ్ర్ సమయం ఉషోదయాన మొదలయి అరుణోదయం వరకు వుంటుంది.

జుహర్ వేళ సూర్యుడు పడమటి దిశన వాలినప్పటి నుంచి ఒక వస్తువు నీడ ఆ వస్తువు పొడవుకు రెట్టింపు అయ్యేవరకు ఉంటుంది. దాన్ని గుర్తించటం ఎలాగో ముందు తెలుపడం జరిగింది.

(

అస్ర్ వేళ జుహర్ వేళ అంతం కాగానే ప్రారంభమయి సూర్యాస్తమయానికి పూర్వం వరకూ ఉంటుంది.

మగ్రిబ్ వేళ సూర్యాస్తమయం తర్వాత మొదలై ఆకాశంలో అరుణ రేఖలు ఉన్నంతవరకూ ఉంటుంది.

ఇషా వేళ ఆకాశంలో అరుణరేఖలు అస్తమించినప్పటి నుంచి ప్రారంభమయి ఫజ్ర్ వేళ ప్రారంభమయ్యే వరకు ఉంటుంది.

నీడను గుర్తించే పద్ధతి :—

చదును ప్రదేశంలో ఓ కర్ర పాతండి. ఉదయాన సూర్యుడు పైకివచ్చే కొలది కర్ర నీడ పొడుగు తగ్గుతూ పోతుంది. తర్వాత ఆ నీడ తూర్పుకు వాలి మళ్ళీ పెరగటం మొదలెట్టగానే సూర్యుడు వాలుతున్నాడని తెలుస్తుంది. అప్పుడు దాని నీడ కొలవండి. అది ఆ కర్రకు సమంగా ఉంటే దీన్ని అసలు నీడ అంటారు. అప్పుడు జుహర్ వేళ ఆరంభమవుతుంది. ఆ తరువాత దాని నీడ కర్ర నిడివి కంటే రెట్టింపు అయ్యేవరకూ జుహర్‌వేళ ఉంటుంది. దాని తర్వాత వెంటనే అస్ర్ వేళ ప్రారంభమవుతుంది.

నమాజ్ రకాతులు

ఏ వేళ నమాజ్‌లో ఎన్నెన్ని రకాతులు చెయ్యాడం అవసరమో క్రింద సూచించడం జరిగింది :

ఫజ్ర్ :— మొదట రెండు సున్నత్‌లు, తర్వాత రెండు ఫర్జ్‌లు (సున్నత్, ఫర్జ్‌లను గురించి గతంలో తెలుసుకున్నారు.)

జుహర్ :—మొదట ఒకే చివరి సలామ్ తో నాలుగు సున్నత్‌లు, తర్వాత ఒకేసారి నాలుగు ఫర్‌లు, మళ్ళీ రెండు సున్నత్‌లు.

అస్ర్:- ఒకేసారి నాలుగు ఫర్జ్‌లు.

మగ్రిబ్:—మొదట మూడు ఫర్జ్‌లు. తర్వాత రెండు సున్నత్‌లు.

ఇషా:- మొదట నాలుగు ఫర్జ్‌లు, తర్వాత రెండు సున్నత్‌లు, మళ్ళీ మూడు విత్ర్‌లు. విత్ర్ గురించి తర్వాత వస్తుంది,

ఇవి కాకుండా మరికొన్ని రకాతులున్నాయి. వానిటి చెయ్యటం కూడా పుణ్యమే. కాని ఎలాంటి కష్టం లేకపోయి నప్పటికీ వాటిని వదిలినందువల్ల నమాజ్‌లో ఎలాంటి కొరత రాదు. వాటిని వదలడం తప్పు కూడా కాదు. అవి ఏమనగా:-

(1) జుహర్‌లో అన్నిటి కంటే చివర రెండు నఫిల్.
(2) అస్ర్‌లో ఫర్జ్ కంటే మొదట నాలుగు సున్నత్‌లు.
(3) మగ్రిబ్‌లో అన్నిటి కంటే చివర రెండు నఫిల్.
(4) ఇషాలో మొదట నాలుగు సున్నత్‌లు అన్నిటి కంటే చివర రెండు నఫిల్.

ఫజ్ర్ నమాజ్ తర్వాత సూర్యోదయం అయిందాకా, అస్ర్ తర్వాత మగ్రిబ్ వరకు ఎలాంటి నమాజ్ చేయకూడదు. ఫర్జ్, సున్నత్, నఫిల్ గురించి ముందే తెలుసుకున్నారు. అయితే

వాటిని గురించి మరికొన్ని విషయాలు తెలుసుకోవలసి ఉంది వాటిని ఇక్కడ తెలుసుకోండి.

ఫర్జ్:- ఫర్జ్ నమాజ్ ఎలాంటి పరిస్థితిలో కూడా వదలి పెట్టకూడదు. వ్యాధి అయినా, ప్రయాణం అయినా ఎలాంటి స్థితి అయినా సరే చెయ్యటం అవసరం. అపస్మారక స్థితిలో లేక మతిభ్రమణ స్థితిలో తప్ప మనిషి తెలివితో, బుద్ధి కలిగి ఉన్నంతవరకు తప్పకుండా ఫర్జ్ నమాజ్ చెయ్యాలి. ఫర్జ్ నమాజ్ ఎల్లప్పుడూ జమాఅత్‌తో— సామూహికంగా చెయ్యాలి అనివార్య పరిస్థితి వస్తే అది వేరే విషయం. ఎలాంటి అనివార్య పరిస్థితి లేకుండానే సామూహిక నమాజ్ వదలటం ఘోరమైన తప్పు. మూడు రకాతుల నమాజ్‌లో మూడవ రకాత్‌లోన మరియు నాలుగు రకాతుల నమాజ్‌లో చివరి రెండు రకాతుల్లోన ఫాతిహా సూరా తర్వాత మరే సూరా పఠించనవసరం లేదు.

సున్నత్:- వ్యాధితో బాధ ఎక్కువగా ఉన్నప్పుడు లే ప్రయాణంలో ప్రశాంతత లేనప్పుడు సున్నత్ వదలిపెట్టవచ్చు ఈ నమాజ్ ఎప్పుడూ ఒంటరిగానే చేసుకోవాలి. ఇందులో ప్రతి రకాత్‌లోను ఫాతిహా సూరా తర్వాత ఖుర్ఆన్‌లోని ఏదో ఓ భాగం తప్పకుండా పఠించాలి. అలాగే నఫిల్ నమాజ్ కూడా ఒంటరి గానే చేసుకోవాలి. అందులో కూడా ప్రతి రకాతులో ఫాతిహా సూరా తర్వాత ఖుర్ఆన్ లోని ఏదో ఓ భాగం పఠించాలి.

విత్ర్ నమాజ్

విత్ర్ నమాజ్ వేళ ఇషా తర్వాత ప్రారంభమై ఉష దయానికి ముందువరకూ ఉంటుంది. విత్ర్‌నమాజ్‌లో

ఫజర్ అజాన్‌లో "హయ్యఅలల్‌ఫలాహ్" తర్వాత రెండు సార్లు "అస్సలాతు ఖైరుమ్ మిన న్నౌమ్" (నిద్ర కంటే నమాజ్ మేలైనది) అని పలకాలి

ప్రతి ఫర్జ్ నమాజ్‌కు ముందు నమాజ్ వేళ కాగానే తప్పనిసరిగా అజాన్ చెప్పాలి. నమాజ్ చేసేవాళ్ళు ఒకరున్నా; పలువురున్నా; నమాజ్ మస్జిద్‌లో చేసినా మరెక్కడ చేసినా సరే అజాన్ చెప్పటం చాలా అవసరం. ప్రయాణంలో ఉన్నాకూడా అజాన్ చెప్పాలి.

అజాన్ చెప్పేటప్పుడు ముఖం ఖిబ్లా వైపుకు ఉండాలి, రెండు చూపుడు వేళ్ళను చెవుల్లో ఉంచాలి. సాధ్యమైనంత వరకు ఏదైన ఎత్తయిన ప్రదేశంపై నిలబడి అజాన్ బిగ్గరగా చెప్పాలి, 'హయ్యఅలస్సలాహ్' అని చెప్పేటప్పుడు కుడి వైపుకు, 'హయ్యఅలల్‌ఫలాహ్' అని చెప్పేటప్పుడు ఎడమ వైపుకు ముఖం తిప్పాలి, వుజూ లేకుండా కూడా అజాన్ చెప్పవచ్చు. వుజూ చేసి అజాన్ చెప్పడం మంచిది.

ఫర్జ్ నమాజ్ ప్రారంభించటానికి ముందు అజాన్‌లో చెప్పిన మాటలే తిరిగి చెప్పాలి, అందులో హయ్యఅలల్ ఫలాహ్ తర్వాత రెండుసార్లు 'కద్‌కామతిస్సలాహ్' [ఇక నమాజ్ కోసం జమాఅత్ నిలబడుతోంది) అనే మాటలు అదనంగా పలకాలి, దీన్ని ఇకామత్ అంటారు. ఇకామత్‌లో హయ్య అలస్సలాహ్, హయ్య అలల్‌ఫలాహ్ అంటూ ముఖం కుడి ఎడమల వైపుకు తిప్పనవసరం లేదు.

నమాజ్‌లో పొరపాటు

నమాజ్ చేయటానికి కొన్ని గమనించవలసిన విషయా లున్నాయి. వాటిని విస్మరిస్తే అసలు నమాజే కాదు, మళ్ళీ నమాజ్ చేయవలసివస్తుంది, కొన్ని విషయాల పట్ల పొరపాటు జరిగినా నమాజ్ పూర్తవుతుంది. అంచేత వాటిని గురించి క్షుణ్ణంగా తెలుసుకోవాలి,

ఏ విషయాలైతే లోపించి నందువల్ల నమాజ్ పూర్తికాదో వాటిని ఇక్కడ పేర్కొంటున్నాము. వీటిలో ఏ ఒక్కటి లోపించినా నమాజ్ మళ్ళీ చేయవలసివస్తుంది,

(1) ఏ నమాజ్ చేయవలసి ఉందో ఆ నమాజ్ వేళ కావాలి. వేళకాని **వేళ** నమాజ్ చేస్తే నమాజ్ కాదు,

(2) నమాజ్ చేసే వ్యక్తి దేహం, బట్టలు, నమాజ్ చేసే ప్రదేశం. పరిశుద్ధంగా ఉండాలి. పరిశుద్ధతను గురించి మీ రిదివరలో తెలుసుకున్నారు.

(3) నమాజ్ చేయబోయే వ్యక్తి స్నానం చేయవలసిన అవసరం ఉంటే స్నానం చేసి ఉండాలి; వుజూ చేయవలసి ఉంటే వుజూ చేసి ఉండాలి. అనివార్య పరిస్థితులయితే తయమ్ముం చేసుకోవాలి. తయమ్ముం గురించి కూడా మీరు తెలుసుకున్నారు.

(4) పురుషులకు కనీసం నాభి నుండి మోకాళ్ళ క్రింది వరకు దేహంలోని ఏ భాగమూ కనపడకుండా కప్పబడి ఉండాలి. స్త్రీలకు ముఖం, ముంజేతులు, పాదాలు తప్ప తక్కిన శరీరమంతా ఏ మాత్రం కనబడకుండా కప్పబడి ఉండాలి

మూడు రకాతులుంటాయి. రెండు రకాతుల తర్వాత ఖాయిదాలో కూర్చొని అత్తహియ్యాత్ చదివి మామూలుగా నిలబడాలి. అప్పుడు మూడవ రకాతులో ఫాతిహా సూరా తర్వాత ఖుర్ఆన్‌లోని ఏదో ఓ భాగం పఠించండి. తర్వాత 'అల్లాహు అక్బర్' అంటూ చేతుల్ని చెవుల దాకా ఎత్తి, దించి యథాప్రకారం చేతులు కట్టుకోండి. అలా నిలబడే ఖునూత్ అనే ఈ దుఆ పఠించండి.

> "అల్లాహుమ్మ ఇన్నా నస్తఈనుక వనస్తగ్ఫిరుక వను మిను బికవనతవక్కలు అలైక వనుస్నీ అలైకల్ ఖైర వనష్కురుక వ లానక్ఫురుక వనఖ్‌లఊ వ నత్రుకు మంయ్యఫ్ జురుక అల్లాహుమ్మ ఇయ్యాకన' బుదు వలక నుసల్లీ వ నస్జుదు వ ఇలైకనస్అ వనహ్ఫిదూ వ నర్జూ రహ్మతక వ నఖ్షా అజాబక ఇన్న అజాబక బిల్ కుఫ్ఫారి ముల్‌హిఖ్"

"అల్లాహ్! మేము నీ సహాయాన్ని కోరుతున్నాము. నిన్ను క్షమాపణ అర్థిస్తున్నాము. నిన్నే విశ్వసిస్తున్నాము. నీపై భరోసా చేస్తున్నాము. నిన్ను ఉత్తమ రీతిలో కీర్తిస్తున్నాము. నీకు కృతజ్ఞత చూపుతున్నాము. నీ కృతఘ్నుతకు లోను కాము. నీ ఆజ్ఞల్ని అతిక్రమించే, వారికి దూరంగా ఉంటాము, వారిని వదిలి వేస్తాము.

దేవా! మేము నిన్నే ఆరాధిస్తున్నాము. నీ కోసమే నమాజ్ చేస్తున్నాము. సజ్దా చేస్తున్నాము, మా సకల కార్యకలాపాలన్నీ నీ కోసమే, మేము నీ సేవే చేస్తున్నాము. నీ అనుగ్రహాన్ని

ఆశిస్తున్నాము, నీ శిక్షకు భయపడుతున్నాము. నిస్సందేహంగా నీ శిక్ష తిరస్కారులకు లభించటం తథ్యం.

అజాన్ మరియు ఇకామత్

అజాన్ అంటే పిలుపు నివ్వటం అని అర్థం. నమాజ్‌కు ముందు నమాజ్ కోసం పిలవడానికి ఒకరు నిలబడి బిగ్గరగా పిలుస్తారు. దాన్నే అజాన్ అంటారు. మొట్టమొదట నాలుసార్లు బిగ్గరగా:

"అల్లాహు అక్బర్"

అల్లాహ్ అందరికంటే గొప్పవాడు అనాలి. తరువాత రెండేసి పర్యాయాలు దిగువనిచ్చిన మాటల్ని ఆ క్రమంలోనే బిగ్గరగా అనాలి.

"అష్‌హదు అల్లాయిలాహ ఇల్లల్లాహ్"

అల్లాహ్ తప్ప ఆరాధింపదగినవాడెవడూ లేడని నేను సాక్ష్యమిస్తున్నాను.

"అష్‌హదు అన్న ముహమ్మదర్ రసూలుల్లాహ్" (ముహమ్మద్ (సఅసం) అల్లాహ్ సందేశహరుడు అని నేను సాక్ష్యమిస్తున్నాను)

"హయ్య అలస్సలాహ్" (నమాజ్ వైపుకు రండి),

"హయ్య అలల్ ఫలాహ్" (సాఫల్యం వైపుకు రండి),

"అల్లాహు అక్బర్"

అల్లాహ్ అందరికంటే గొప్పవాడు. ఆ తర్వాత ఒకసారి "లాయిలాహ ఇల్లల్లాహ్" (అల్లాహ్ తప్ప ఆరాధింపదగిన వాడెవడూ లేడు) అని చెప్పి ముగించాలి.

(5) నమాజ్ ప్రారంభించటానికి ముందు సంకల్పం, (నియత్) చేసుకోవాలి. అంటే మీరు ఏ నమాజ్ చేయబోతున్నారు?; అది ఫర్జా ? సున్నతా? లేక నఫిలా?; ఎన్ని రకాతులు చెయ్యబోతున్నారు? అనే విషయాలు దృష్టిలో ఉంచుకుని అలాగే సంకల్పం చేసుకోవాలి. సంకల్పం(నియత్) లేకపోతే నమాజ్ కాదు. సంకల్పం చేసే మాటలు నోటితో ఉచ్చరించినా మంచిదే. లేకపోయినా పరవా లేదు. మనసులో అనుకుంటే చాలు.

(6) సంకల్పం అనంతరం 'అల్లాహు అక్బర్' అని చెప్పి చేతులు కట్టుకోవాలి.

(7) నిటారుగా నిలబడాలి.

(ఇమామ్ రుకూలో గాని, సజ్దాలో గాని కాయిదాలో గాని ఉన్నప్పుడు మీరు వచ్చారనుకోండి. అప్పుడు మీరు మొదట నిటారుగా నిలబడి 'అల్లాహుఅక్బర్' అని చెప్పటం చాలా ముఖ్యం. తర్వాత మళీ 'అల్లాహు అక్బర్' అంటూ ఇమామ్‌తో పాటు కలవాలి)

(8) ఫాతిహా సూరా పఠించాలి.

(9) ప్రతి రకాత్‌లో ఒక రుకూ, రెండు సజ్దాలు చేయాలి.

(10) చివరి రకాత్ అంతంలో **'అత్తహియ్యాత్'** పఠించేందుకు అవసరమయినంత సమయం కూర్చోవాలి.

నమాజ్‌లో మరికొన్ని విషయాలున్నాయి. వాటిని మరచి పోయి వదలినప్పుడు ఆఖరిలో 'సహూ సజ్దా' చేస్తే నమాజ్ పరిపూర్ణమవుతుంది. ఆ విషయాలు ఏమనగా:—

(1) సున్నత్, నఫిల్, విత్ర్ రకాతులన్నింటిలో; ఫర్జ్ రకాతుల్లోని మొదటి రెండు రకాతుల్లో ఫాతిహా సూరా తర్వాత ఏదైనా రెండవ సూరా లేక అవసరమయినంత ఖుర్‌ఆన్ భాగం పఠించాలి.*

(2) రుకూ, సజ్దాలలో కనీసం ఒకసారి 'తస్బీహ్'**(స్మరణ) చేసేటంతటి సమయం ఉండాలి.

(3) రుకూ నుంచి సజ్దా స్థితికి పోయే ముందు నిటారుగ నిలబడాలి.

(4) రెండు సజ్దాల మధ్య సరిగ్గా కూర్చోవాలి.

(5) రెండు కంటే ఎక్కువ రకాతులు గల నమాజ్‌లో: మొదటి రెండు రకాతుల తర్వాత అత్తహియ్యాత్ పఠించటానికి కూర్చోవాలి. మరియు 'అత్తహియ్యాత్ పఠించాలి.

(6) ఆఖరి కాయిదాలో 'అత్తహియ్యాత్' పఠించాలి.

---

*ఖుర్‌ఆన్ భాగంలోని కనీసపు ఎంత భాగం పఠించాలన్న గతంలో తెలియజెయ్యబడింది.

**సుబ్‌హాన రబ్బిఅల్ అజీమ్, సుబ్‌హాన రబ్బిఅల్ అఆ పఠించటాన్ని తస్బీహ్ అంటారు.

(7). ఇమామ్ జుహర్, అస్ర్ నమాజుల్లోని నాలుగు రకాతుల్లో దివ్యఖుర్ఆన్ నిశ్శబ్దంగా పఠించాలి. ఫజ్ర్, మగ్రిబ్, ఇషా నమాజుల్లోని మొదటి రెండు రకాతుల్లో బిగ్గరగా; మిగాతా రకాతుల్లో నిశ్శబ్దంగా పఠించాలి.

(8) విత్ర నమాజ్ లోని మూడవ రకాత్‌లో 'అల్లాహు అక్బర్' చెప్పాలి. తర్వాత '**దువాయె కునూత్**' పఠించాలి.

ఈ పై విషయాలు మరచిపోయి వదిలేస్తే "సహూసజ్దా" చేస్తే చాలు. నమాజ్ మళ్ళీ చేయవలసిన అవసరం లేదు. సజ్దాసహూ చేయకపోతే మళ్ళీ నమాజ్ చేయ వలసి ఉంటుంది.. సజ్దాసహూ చేసే పద్ధతి ముందు వస్తుంది.

ఈ క్రింది కొన్ని విషయాలు ఇస్తున్నాం. వాటిలో ఏదైనా పొరపాటున వదిలేసినా నమాజ్ అవుతుంది (ఎలాంటి లోపం రాదు). వాటిని వదలి పెట్టినందువల్ల సహూసజ్దా కూడా చేయనవసరం లేదు అయితే తెలిసి బుద్ధి పూర్వకంగా వదలటం తప్పు.

(1) సంకల్పం చేసిన తర్వాత అల్లాహుఅక్బర్ అంటూ రెండు చేతుల్ని పురుషులు చెవుల వరకు, స్త్రీలు భుజాల వరకు ఎత్తడం.

(2) రెండు చేతుల వ్రేళ్ళను ఖిబ్లా వైపుకు త్రిప్పి చాచి ఉంచటం.

(3) మొదటి రకాత్‌లో సనా, 'అవుజు బిల్లాహి మినషైతాని ర్రజీమ్' చదవటం.

(4) ప్రతి రకాతులో ఫాతిహా సూరాకు ముందు బిస్మిల్లాహి ర్రహ్మానిర్రహీమ్ చదవటం.

(5) రుకూ సజ్దా స్థితుల్లోకి పోతున్నప్పుడు, సజ్దానుండి తల ఎత్తినప్పుడు ప్రతిసారి అల్లాహుఅక్బర్ అనటం.

(6) రుకూ, సజ్దాలలో కనీసం మూడేసి సార్లు తస్బీహ్ స్మరించటం.

(7) రుకూ నుంచి తల ఎత్తేటప్పుడు "సమి అల్లాహు లిమన్ హమ్‌దా" అని నిలబడి "రబ్బనాలకల్ హమ్‌ద్" అని పలకటం. ఇమామ్ వెనుక ఉండేవారు "రబ్బనాలకల్ హమ్‌ద్" అని మాత్రమే చెప్పాలి.

(8) "అత్తహియ్యాత్" పఠిస్తూ "అష్‌హదు అల్లా యిలాహ ఇల్లల్లాహ్" అనేటప్పుడు చూపుడు వ్రేలితో సంజ్ఞ చేయటం.

(9) చివరి ఖాయిదాలో దరూద్ మరియు దువా పఠించటం.

(10) నమాజ్ అంతంలో ముందు కుడివైపు ఆ తర్వాత ఎడమ వైపు ముఖం త్రిప్పి "అస్సలాము అలైకుమ్ వరహ్మతుల్లాహ్" అని పలకడం,

సహూ సజ్దా చేసే విధానం

నమాజ్ అంతంలో 'అత్తహియ్యాత్' పఠించిన తర్వాత కుడివైపుకు ముఖం త్రిప్పి "అస్సలాము అలైకుమ్ వరహ్మతుల్లాహ్" అని చెప్పాలి. తర్వాత 'అల్లాహు అక్బర్' అంటూ సజ్దా చేయాలి. తరువాత మరో సజ్దా చేయాలి. అప్పుడు తిరిగి 'అత్తహియ్యాత్' ఆ తర్వాత దరూద్ మరియు దుఆ పఠించి మామూలుగా సలాము ద్వారా నమాజ్ ముగించాలి.

నమాజ్‌ను భంగపరచే విషయాలు

ఏ విషయాలవల్ల నమాజ్ భంగమవుతుందో వాటిని క్రింద ఇస్తున్నాం. అలాంటిది ఏదైనా జరిగితే నమాజ్ మళ్ళీ చేయవలసి ఉంటుంది :

1) నమాజ్‌లో మాట్లాడటం— తెలిసి అయినా, పొరపాటున అయినా, ఇంకా మాట చిన్నదయినా, ఎక్కువ మాటలయినా సరే.

2) నమాజ్‌లో ఉండి ఎవరికయినా సలామ్ చేయడం లేక సలామ్‌కు ప్రతి సలాం చేయటం.

3) ఏదైనా బాధ వల్ల అబ్బా, అమ్మా, అనటం.

4) చూచి ఖుర్ఆన్ పఠించటం.

5) చూచే వారు "ఇతను నమాజ్ చెయ్యటం లేదు" అనుకునేలా ఏదయినా పని చెయ్యడం.

6) ఏదయినా తినడం లేక త్రాగడం.

7) ఖుర్ఆన్ పఠనంలో, ఖుర్ఆన్ భావాన్నే తారుమారు చేసే అర్థం వచ్చేలా పొరపాటు చెయ్యడం.

8) రెండు నమాజ్ వరుసలకు కావలసినంత దూరం నమాజ్‌లో నడవటం.

9) ఖిబ్లా వైపు నుంచి ముఖం త్రిప్పటం.

10) అపరిశుద్ధమయిన ప్రదేశంలో నమాజ్ చేయటం.

11) కిలకిలా నవ్వటం.

12) ఇమామ్‌ను దాటి నిలబడటం.

నమాజ్ చేసేటప్పుడు మనం వేసుకున్న బట్టలు కూడా పక్రమంగా ఉండాలి. అలసత్వంతో వస్త్రం నెత్తి మీద వేసుకోవడం, చొక్కా లేక కోటు సరిగ్గా తొడగకుండా అలాగే చేతులకు తగిలించుకోవటం, భుజం మీద తువ్వాలో, దుప్పటో వేసుకోవటం సరయిన పద్ధతి కాదు. ఏ బట్టల నయితే తొడిగి ప్రజల్లో తిరగడాన్ని ఇష్టపడమో అలాంటివి తొడిగి నమాజ్‌లోకి వెళ్ళరాదు. బద్ధకంతో, నిర్లక్ష్యం వల్ల టోపీ లేకుండా నమాజ్ చేయటం కూడా మంచిది కాదు.

ఎట్టి పరిస్థితుల్లో నమాజ్‌ని భంగపరచుకోవచ్చు?

నమాజ్ చేయటం మొదలెట్టిన తర్వాత దాన్ని భంగపరచటం సరయిన విధానం కాదు. ఒకవేళ అనివార్య పరిస్థితి ఏదయినా ఏర్పడితే అది వేరే విషయం. ఏ పరిస్థితుల్లో నమాజ్‌ని భంగపరచవచ్చో వాటిలో కొన్నింటిని క్రింద ఇస్తున్నాం:

1) పాము, తేలు, పులి, తోడేలు, పిచ్చి కుక్క మొదలైన బాధించే కీటకాలు, జంతువుల భయం కలిగినప్పుడు.

2) ఏదైనా కొంచెం విలువైన వస్తువు నష్టపోతుందన్న భయం కల్గినపుడు.

3) రైలు లేక బస్సు అందనప్పుడు. ప్రయాణం చెయ్యక పోతే ఏదయినా నష్టం సంభవిస్తుందనుకుంటే లేక బండిలో సామాను, పిల్లా జెల్లా ఉన్నప్పుడు.

4) నమాజ్‌లో మల మూత్రాల అవసరం తీవ్రమైనప్పుడు.

5) ఎవరయినా ఆపదలో చిక్కుకుంటే వారిని కాపాడే అవసరం వచ్చినపుడు. ఉదాహరణకు:— ఎవరైనా మంటలకు గురయితే, లేక నీళ్ళలో మునిగిపోతుంటే లేక మరే ఆపదలోనైనా చిక్కుకున్నప్పుడు. అలాంటి పరిస్థితుల్లో నమాజ్ భంగపరచకపోవటం ఘోరమైన పాపం.

6) తల్లిదండ్రులు, తాతా బామ్మలు తదితర పెద్దలు అవసరం ఉండి పిలిచినపుడు.

తరావీహ్ నమాజ్

రమజాన్ మాసంలో ఇషా నమాజ్ తర్వాత, విత్ర్ నమాజ్‌కు ముందు ఇరవై రకాతుల నమాజ్ చెయ్యడం జరుగుతుంది, దాన్ని "తరావీహ్ నమాజ్" అంటారు. ఏదైనా అనివార్యమైతే దీనిని విత్ర్ నమాజ్ తర్వాత కూడా చెయ్యవచ్చు. ఉషోదయానికి పూర్వం వరకూ ఈ నమాజ్ వేళ ఉంటుంది. తరావీహ్ నమాజ్ సామూహికంగా చేయటం మంచిది. రమజాన్ నెలలో కనీసం ఒకసారి ఖుర్‌ఆన్ మొత్తం పఠించటం సున్నత్

(మహాప్రవక్త సంప్రదాయం). ఖుర్‌ఆన్ స్వంతం జ్ఞాపకం లేని వారు జ్ఞాపకం ఉన్నంత వరకే 'తరావీహ్'లో పఠించాలి.

వ్యాధిగ్రస్తుని నమాజ్

రోగావస్థలో కూడా నమాజ్ వదలటానికి అనుమతి లేదని మీరు తెలుసుకున్నారు. ఒకవేళ రోగ కారణంగా బలహీనత ఏర్పడినందువల్ల లేక ఏదైనా బాధ ఉన్నందువల్ల నిలబడలేక పోతే కూర్చొని నమాజ్ చేయవచ్చు. రుకూ, సజ్దాలు చేయలేక పోతే సంజ్ఞలద్వారా రుకూ సజ్దాలు చేయవచ్చు, కూర్చోటానికి కూడా శక్తిలేనప్పుడు పడుకొని ఉండి తల, చేతుల సంజ్ఞల ద్వారా నమాజ్ చేయాలి పడుకొని ముఖం కాబావైపుకు పెట్టాలి- తలా, చేతులు కూడా ఆడించటానికి శక్తిలేనప్పుడు నమాజ్ చేయనవసరం లేదు. అలాంటి వారికి నమాజ్ మాఫీ చెయ్యబడుతుంది. ఆ స్థితిలో వరుసగా ఐదు నమాజ్‌లు తప్పితే వాటిని తిరిగి చేయనవసరం లేదు. ఐదుకు లోపు నమాజ్‌లు తప్పితే మాత్రం వాటిని తిరిగి (ఆరోగ్యవంతుడయినప్పుడు) చేయాలి

ప్రయాణీకుని నమాజ్

ఎవరయినా తన ఇంటి నుంచి కనీసం నలభై ఎనిమిది మైళ్ళకు తక్కువ కాని దూర ప్రదేశానికి బయల్దేరితే అతడు 'ప్రయాణీకుడు' అనబడతాడు. ఇంటి నుంచి బయలుదేరగానే అతను ప్రయాణీకుడుగా పరిగణించబడతాడు. ప్రయాణీకుడు ఫర్జ్ నమాజ్‌లో నాలుగు రకాతులకు బదులు రెండు రకాతులు మాత్రమే చెయ్యాలి. మూడు రకాతుల నమాజ్‌ను తగ్గించకూడదు. ప్రయాణంలో సున్నత్ నమాజ్ వదలిపెట్టవచ్చు. కాని

ఎలాంటి తొందర లేకుండా, ప్రశాంతంగా ఉండే సున్నత్ నమాజ్ కూడా చేయటం మంచిది. ఫజ్ర్ నమాజ్‌లోని సున్నత్ రకాతులు ప్రయాణంలో కూడా వదలి వేయరాదు. ఇది చాలా ముఖ్యం.

సామూహిక నమాజ్ చేయవలసి వచ్చినప్పుడు పూర్తి నమాజ్ చేయాలి. ఇమామ్ కూడా ప్రయాణీకుడయితే నాలుగు రకాతుల ఫర్జ్ నమాజ్‌లో రెండు రకాతులే చేస్తాడు. అలాంటి ఇమామ్ వెనుక నమాజ్ చేసే వాళ్ళు ప్రయాణీకులైతే ఇమామ్‌తో పాటు సలాం చేసి నమాజ్ ముగించుకుంటారు. ప్రయాణీకులు కాని వారు అలా చేయక వెంటనే లేచి మిగిలిన రెండు రకాతులు పూర్తి చేసుకోవాలి.

'ప్రయాణీకుడు' ఒకవేళ ఎక్కడైనా పదిహేను లేక అంత కంటే ఎక్కువ రోజులుండాలని సంకల్పించుకుంటే ఆ ప్రదేశం చేరిన తర్వాత అతను ప్రయాణీకుడుగా ఉండడు. అంటే అప్పుడతను పూర్తి నమాజ్ చేయాలి. అంతకంటే తక్కువ రోజులు ఉండాలని సంకల్పించుకుంటే మాత్రం ప్రయాణీకుడిగానే పరిగణించబడతాడు.

జుమా నమాజ్

శుక్రవారం (జుమా) రోజు మామూలుగా జుహర్‌లో చేసే నాలుగు రకాతుల ఫర్జ్ నమాజ్‌కు బదులు రెండు రకాతులే ఫర్జ్ నమాజ్ జమాఅత్‌తో చేయబడుతుంది. దాన్ని 'జుమా నమాజ్'

అంటారు. ఆ రెండు రకాతుల ఫర్జ్‌తోపాటు జుహర్‌లో చేసే సున్నత్‌లు కూడా చేయబడతాయి. అయితే ఫర్జ్ తర్వాత మరో నాలుగు రకాతులు సున్నత్ నమాజ్ కూడా చెయ్యడం మంచిది.

జుమా నమాజ్ ముస్లిమ్ పురుషులకు ఫర్జ్‌గా విధించబడింది. జుమా నమాజ్‌కు ముందు ఇమామ్ మస్జిద్‌లో హాజరు అయిన వారికి ధార్మిక విషయాలను గురించి బోధిస్తాడు. దాన్ని 'ఖుత్బా' లేక ప్రసంగం అంటారు. జుమా నమాజ్‌లో ఖుత్బా తప్పనిసరిగా ఉండాలి. ఖుత్బా లేకుండా ఈ నమాజ్ కాదు. ఖుత్బా వినటం కూడా చాలా అవసరమే. ఖుత్బా ప్రారంభించగానే అందరూ నిశ్శబ్దంగా కూర్చోవాలి. ఆ సమయంలో మాట్లాడటం, నమాజ్ చేయటం, తినటం, త్రాగటం, ఖుర్‌ఆన్ పఠించటం, సలామ్ చేయటం, ప్రతి సలామ్ చేయటం, దైవనామ సంస్మరణలాంటిది చేయటం— అన్నీ నిషిద్ధం. ఖుత్బా ఇవ్వటానికి ఇమామ్ మింబర్ మీద కూర్చున్నప్పుడు అతని ఎదురుగా నిలబడి అజాన్ ఇవ్వాలి. తర్వాత ఇమామ్ నమాజ్‌కై వచ్చిన శ్రోతలనుద్దేశించి ఖుత్బా ఇవ్వాలి. రెండు ఖుత్బాలు ఉంటాయి. రెండింటి మధ్య ఇమామ్ కొంచెం సేపు విరామంగా కూర్చోవాలి.

కొందరికి జుమా నమాజ్ నుండి మినహాయింపు ఉంది. వారెవరంటే— స్త్రీలు, పిల్లలు, ఖైదీలు, [illegible] వ్యాధిగ్రస్తులు, అంధులు, వికలాంగులు, ప్రయాణీకులు. అయితే వీరిలో ఎవరయినా జుమా నమాజ్ చేస్తే అందులో తప్పు లేదు. మళ్ళీ అలాంటి వ్యక్తి జుహర్ నమాజ్ చేయవలసిన అవసరం లేదు. జుమా నమాజ్ చేయలేని వాడు జుహర్ నమాజ్ చేసుకోవాలి. జుమా నమాజ్ సామూహికంగా చేయాలి. ఒంటరిగా

చేస్తే నమాజ్ కానేరదు. ఇమామ్ కాకుండా కనీసం మరో ముగ్గురు అయినా ఉండాలి. అంతకంటే తక్కువ వ్యక్తులుగల జమాఅత్ జుమా నమాజ్ చేసినా అది నెరవేరదు.

జుమా నమాజ్ కోసం అజాన్ కాగానే అమ్మటం, కొనటం సమస్తం హరామ్* (నిషిద్ధం) అయిపోతాయి. దీన్ని గురించి చాలా తక్కువ మంది ఆలోచిస్తారు. మీరు మాత్రం గుర్తుంచుకోండి. జుమా అజాన్ కాగానే మీరేమీ కొనటం గాని, అమ్మటం గాని చేయకండి. నమాజ్ అయిపోయిన తర్వాత అమ్మవచ్చు. కొనవచ్చు.

ఈద్ నమాజ్

మనకు రెండు పండుగలున్నాయి. ఒకటి రమజాన్ నెల ఉపవాసాల తర్వాత వచ్చే పండుగ. దాన్ని 'ఈదుల్ ఫిత్ర్' అంటారు. రెండవది ఖుర్బానీ పండుగ. దాన్ని 'ఈదుల్ అజ్‌హా' అంటారు. ఈద్ నమాజ్‌కు ముందు అజాన్ గాని, ఇఖామత్ గాని చెప్పకూడదు. ఈద్ నమాజ్‌లో కూడా ఖుత్బా ఉంటుంది, అయితే ఈ ఖుత్బా నమాజ్ తర్వాత ఇవ్వబడుతుంది. ఎవరి కయితే జుమా నమాజ్ విధి అవుతుందో వారికే ఈద్ నమాజ్ కూడా విధి అవుతుంది. ఈద్ నమాజ్‌లో కూడా రెండు రకాతులుంటాయి. కాని వీటి ప్రతి రకాత్‌లో మూడేసి తక్బీరులు

---

*నిషేధం అని ప్రామాణికంగా రుజువు చేయబడిన దాన్ని "హరామ్" అంటారు. దాన్ని కాదనే వాడు కాఫిర్ అవుతాడు. దానికి పాల్పడినవాడు ఘోరమయిన పాపం చేసిన వాడవుతాడు. అతనికి ఘోరశిక్ష విధించబడుతుంది.

అదనంగా ఉంటాయి. ఈద్ నమాజ్ చేసే విధానం ఈ క్రింది విధంగా ఉంటుంది

సంకల్పం చేసుకున్న తర్వాత ఇమామ్ 'అల్లాహు అక్బర్' చెప్పగానే మీరు కూడా 'అల్లాహు అక్బర్' అంటూ చేతులు చెవుల వరకు ఎత్తి ఇతర నమాజుల్లో మాదిరిగానే చేతులు కట్టుకోండి. సనా పఠించి ఇమామ్ చెప్పే తక్బీర్‌లను ఆలకిస్తూ ఉండండి. ఇమామ్ సనా పఠించిన తర్వాత మూడుసార్లు 'అల్లాహు అక్బర్' అంటూ చేతులు చెవుల వరకు ఎత్తుతాడు. మీరు కూడా అలాగే 'అల్లాహు అక్బర్' అంటూ చేతులు చెవుల వరకు ఎత్తండి. కాని అప్పుడు చేతులు కట్టుకోకుండా క్రిందకు వదలివేయండి. మొదటి రెండుసార్లు అలాగే చేయాలి. మూడవ సారి మాత్రం 'అల్లాహు అక్బర్' అని చెప్పి చేతులు కట్టుకోండి. ఇప్పుడు మౌనంగా నిలబడి ఇమామ్ పఠించేది వినండి. ఇమామ్ ఫాతిహా సూరా, ఆ తర్వాత ఖుర్‌ఆన్‌లోని ఏదో ఓ భాగం పఠించి రుకూలోకి పోతాడు. తర్వాత రెండు సజ్దాలు చేస్తాడు. మీరు కూడా అలాగే ఇతర నమాజుల్లో అనుసరించినట్లు ఇమామ్‌ను అనుసరించండి.

రెండవ రకాత్‌లో ఇమామ్ నిలబడి ఫాతిహా సూరా, ఖుర్‌ఆన్‌లోని మరో సూరా పఠించి మొదటి రకాత్‌లో మాదిరిగానే 'అల్లాహు అక్బర్' అంటూ చేతులు చెవులదాకా ఎత్తుతాడు. అలాగే మీరు కూడా 'అల్లాహు అక్బర్' అంటూ చేతులు ఎత్తండి. మూడుసార్లు ఇలాగే చేయాలి. మూడుసార్లు కూడా చేతులు క్రిందికి వదలివేయాలి. నాల్గవ సారి చేతులు ఎత్తకుండ 'అల్లాహు అక్బర్' అంటూ రుకూ చెయ్యండి. మిగతా నమాజ్ ఇతర నమాజుల మాదిరిగానే ముగించాలి.

ఈద్ నమాజ్ వేళ బారెడు పొద్దెక్కిన తర్వాత ఆరంభమై సూర్యుడు వాలటానికి పూర్వం వరకూ ఉంటుంది, ఈద్ నమాజ్‌కు ముందు ఇంట్లోగాని, ఈద్‌గాహ్‌లో గాని మరియు ఈద్ నమాజ్ తర్వాత ఈద్‌గాహ్‌లోగాని ఎలాంటి నఫిల్‌నమాజ్ చేయకూడదు. ఈద్‌నమాజ్ ఈద్‌గాహ్‌లో చేయాలి. వీలైనంతవరకు ఈద్‌గాహ్‌కు కాలి నడకన పోవాలి. ఒక బాటన పోయి మరో బాటన తిరిగి రావటం సున్నత్. దారిలో ఈ క్రింది ప్రార్థన పఠిస్తూ పోవాలి.

"అల్లాహు అక్బర్–అల్లాహు అక్బర్–లా ఇలాహ ఇల్లల్లాహు– వల్లాహు అక్బర్-అల్లాహు అక్బర్–వలిల్లాహిల్ హమ్‌ద్."

పండుగ రోజు స్నానం చేయటం, మిస్వాక్ (దంతధావన) చేయటం, దైవమిచ్చిన వస్త్రాల్లో మంచివైనవి ధరించటం, సువాసన ద్రవ్యాలు రాసుకోటం సున్నత్.

ఖుర్బానీ (పశు త్యాగం)

ఖుర్బానీ పండుగ (ఈదుల్ అజ్‌హా) నాడు, ఈద్‌నమాజ్ తర్వాత, జకాత్ విధి అయిన వారంతా ఖుర్బానీ (పశు త్యాగం) కూడా చేయాలి.

మీరు హజ్రత్ ఇబ్రాహీం(అస్సలాం) పేరు వినే వుంటారు· ఆయన, మక్కా పట్టణాన్ని నిర్మించి, ఆ పట్టణంలో ప్రజల్ని నివసింపజేసి, అక్కడ ఒకే దేవుని ఆరాధన కొరకు 'కాబా' అనబడే ఆలయం కూడా కట్టించిన దైవప్రవక్త. ఒకసారి కలలో ఆయన తన కుమారుడు ఇస్మాయీల్ (అస)ని ఖుర్బానీ చేస్తున్నట్లు చూశారు, దాన్ని ఆయన, దైవప్రీతి కొరకు తన

కొడుకును అర్పించమని దేవుని సూచనగా తెలుసుకున్నారు. ఆ విషయాన్ని హజ్రత్ ఇబ్రాహీం (అస) తన కుమారునికి తెలియ చేశారు. హజ్రత్ ఇస్మాయీల్ (అస) వెంటనే అందుకు అంగీకరించి "నాన్నా! మీకు ఇవ్వబడిన ఆదేశాన్ని నెరవేర్చండి. ఇన్షా అల్లాహ్ దైవం కోరితే ప్రాణం అర్పించటంలో నేనే విధంగాను వెనకాడనని మీరు గ్రహిస్తారు".

తండ్రీ కొడుకులు ఇద్దరూ ఇష్టపడ్డారు. కాని సరిగ్గా అదే సమయానికి దేవుడు వాళ్ళను కటాక్షించాడు. కుమారునికి బదులు ఒక గొర్రెని ఖుర్బానీ చేయమని ఆజ్ఞాపించాడు. పండుగ రోజు చేసే ఖుర్బానీ (పశు త్యాగం) ఆ సంఘటన జ్ఞాపకార్థమే. ఖుర్బానీ చేసి, ముస్లిములు, తాము కూడా హజ్రత్ ఇబ్రాహీం (అస్సలాం) లాగానే దైవ విధేయులమని, దైవ ప్రీతికోసం తమ ధనాన్ని, ప్రాణాన్ని, సంతానాన్ని — సమస్తమూ త్యాగం చేయటానికి సిద్ధమేనని నిరూపించుకుంటున్నారు.

ఖుర్బానీ ఇస్లాం ఆజ్ఞలో (ఒక ముఖ్యమైనది) శ్రీ దైవ ప్రవక్త ముహమ్మద్ (సఅసం) దీన్ని ఆదేశించారు :

"ఈ రోజు (బక్రీ-ఈద్) మనం అన్నిటికంటే ముందు చేసే పని ఏమిటంటే, నమాజ్ చేయటం, తర్వాత ఇంటికి వెళ్ళి ఖుర్బానీ చేయటం" అన్నారు ఆయన.

ఖుర్బానీ కోసం పూర్తిగా ఒక సంవత్సరం నిండిన మేక లేక గొర్రె కావాలి. ఆవు, ఎద్దు, గేదె, దున్నపోతు అయితే రెండు సంవత్సరాలకు తక్కువ వయసుది కాకుండా ఉండాలి. ఒంటెకు ఐదు సంవత్సరాలు ఉండాలి. అంతకంటే తక్కువ వయస్సున్న పశువులు ఖుర్బానీ కావు. సులువుగా తిరగలేనంత

బలహీనంగా, ముసలిగా ఉన్న పశువులను ఖుర్బానీ చేయటం భావ్యం కాదు. కుంటిది, ఒంటి కంటిది, గుడ్డిది, చెవులు తెగిన జంతువుల ఖుర్బానీ కూడా అవను. మేక, గొఱ్ఱెలాంటివి ఒక్కొక్క మనిషి తరపున, ఒక్కొక్క జంతువును ఖుర్బానీ చేయాలి. కాని ఆవు, గేదె లేక ఒంటె లాంటివయితే ఒక దాన్ని ఏడుగురువ్యక్తుల తరఫున త్యాగ దానం చెయ్యవచ్చు.

ఖుర్బానీ ఈద్ నమాజ్ తర్వాత చేయాలి. నమాజ్‌కు ముందుగానే ఖుర్బానీ చేయకూడదు. పదవ తేదీన ఈద్ నమాజ్ తర్వాత పన్నెండవ తేదీ సూర్యాస్తమయానికి పూర్వం వరకు ఖుర్బానీ చేయవచ్చు. ఖుర్బానీ మాంసం పేదలకు పంచండి. బంధు మిత్రులకు ఇవ్వండి, మీరూ తినండి,

ఈదుల్ అజ్‌హా (బఖర్ ఈద్) జిల్‌హజ్ నెలలో వస్తుంది. ఆ నెల తొమ్మిదో తేదీన హజ్ అవుతుంది. పదో తేదీ పండుగ అవుతుంది. జిల్‌హజ్ తొమ్మిదో తేది ఫజ్ర్ నమాజ్ మొదలు కొని పదమూడో తేది అస్ర్ నమాజ్ వరకు ప్రతి ఫర్జ్ నమాజ్ అనంతరం 'తక్బీర్' చెప్పాలి. తక్బీర్ కాస్త బిగ్గరగా చెప్పాలి. తక్బీర్ పలుకులు క్రింద చూడండి.

"అల్లాహు అక్బర్—అల్లాహు అక్బర్—లా ఇలాహ ఇల్లల్లాహు—వల్లాహు అక్బర్—అల్లాహు అక్బర్—వలిల్లాహిల్ హమ్‌ద్."

అల్లాహ్ అందరి కంటే గొప్పవాడు. అల్లాహ్ అందరికంటే గొప్పవాడు. అల్లాహ్ తప్ప వేరే దైవం లేడు. అల్లాహ్ అందరి కంటే గొప్పవాడు. అల్లాహ్ అందరికంటే గొప్పవాడు. సమస్త స్తోత్రాలు అల్లాహ్ కొరకే.

జనాజా నమాజ్

మనిషి చనిపోయిన తర్వాత అతని కొరకు అందరూ కలసి ప్రార్థన చేస్తారు. దాన్ని 'జనాజా నమాజ్' అంటారు. జనాజా నమాజ్ చేసే విధానం ఈ క్రింది తెలుపబడుతోంది.

మృత కళేబరానికి స్నానం చేయించి, పరిశుభ్రమయిన కఫన్ తొడిగి, సమాధి చేయటానికి సిద్ధపరచిన తర్వాత అందరూ ఖిబ్లా వైపుకు తిరిగి వరుసలు తీర్చి నిలబడాలి. వరుసలు మూడు, ఐదు లేక ఏడు (బేసి సంఖ్యలో) ఉండటం మంచిది. ఒకరు ఇమామ్ కావాలి. శవపేటిక ఇమామ్ ముందు ఉంచాలి. ఇమామ్ శవం ఛాతీకి అభిముఖంగా ఖిబ్లా వైపుకు తిరిగి నిల బడాలి. తర్వాత 'దేవునికై నేను ఈ జనాజా నమాజ్ చేస్తున్నాను అని సంకల్పం చేసుకోవాలి. అందరూ ఇదే విధంగా సంకల్పం చేసుకోవాలి. అయితే ఇమామ్, ఇమామ్ హోదాలో సంకల్పం చేస్తే మిగిలిన వారు ఆయన వెనుక నమాజ్ చేసే సంకల్పం చేయాలి.

ఇమామ్ బిగ్గరగా 'అల్లాహు అక్బర్' అని పలికి ఇతర నమాజుల్లో మాదిరిగానే చేతులు కట్టుకోవాలి. ఇప్పుడు ఇమామ్, ఆయన వెనుక ఉండేవారు ఎవరికివారు మౌనంగా 'సనా' పఠించాలి. తర్వాత ఇమామ్ బిగ్గరగా, మిగిలినవారు మెల్లగా అల్లాహు అక్బర్ అనాలి. ఆ పై ఎవరికివారు ఇతర నమాజుల్లో మాదిరిగా 'దరూద్' పఠించాలి. తర్వాత ఇమామ్ బిగ్గరగా, మిగతావాళ్ళు నెమ్మదిగా అల్లాహు అక్బర్ అని చెప్పి ఈ క్రింది దుఆ చదవాలి.

"అల్లాహుమ్మగ్ ఫిర్‌లి హయ్యినా, వ మయ్యితినా, వ షాహిదినా, వ గాయిబినా, వ సగీరినా, వ కబీరినా, వ జకరినా, వ ఉన్సానా

అల్లాహుమ్మ మన్ అహ్యైతహూ మిన్నా ఫ అహ్యిహీ అలల్ ఇస్లామ్. వ మన్ తవఫ్ఫైతహూ మిన్నా ఫతవప్ఫహూ అలల్ ఈమాన్."

"దేవా! మాలో బ్రతికి ఉన్నవారిని, చనిపోయినవారిని, ఇక్కడ హాజరయిన వారిని, హాజరు కాని వారిని, పిల్లలను, పెద్దలను, స్త్రీలను, పురుషులను, అందరినీ క్షమించు. దేవా! నీవు మాలో ఎవరినయితే సజీవంగా ఉంచుతున్నావో వారిని ఇస్లాం మార్గాన సజీవంగా ఉంచు; ఎవరినయితే మరణింపచేస్తున్నావో వారిని విశ్వాస స్థితిలో మరణింప చెయ్యి."

ఆ తర్వాత ఇమామ్ బిగ్గరగా, మిగిలిన వారు నెమ్మదిగా అల్లాహు అక్బర్ అని పలికి, అస్సలాము అలైకుం వరహ్మతుల్లాహ్ అంటూ ముందు కుడివైపుకు, తర్వాత ఎడమ వైపుకు ముఖం తిప్పి సలాం చెప్పాలి. జనాజా నమాజ్‌లో తక్బీరులు తప్ప మిగతావన్నీ ఇమాం, ఇతరులు అంతా ఎవరికివారు వ్యక్తిగతంగా పఠించాలి.

ఉపవాస వ్రతం

వేకువ ఝామున ఉషోదయానికి పూర్వం మొదలుకొని సాయంత్రం సూర్యాస్తమయం వరకు ఉపవాస సంకల్పంతో, తినటం, తాగటం, స్త్రీ పురుష ప్రత్యేక సంబంధం మానేయటాన్ని 'ఉపవాసం' (రోజా) అంటారు.

పూర్తిసంవత్సరంలో నెల రోజులపాటు రమజాన్‌మాసంలో ఉపవాసాలుండటం ప్రతి ముస్లిం స్త్రీ పురుషులకు ఫర్జ్‌గా నిర్ణయి

పుతుంది. — అది ఫర్జ్ కాదని తిరస్కరించిన వాడు 'కాఫిర్' (అవిశ్వాసి) అవుతాడు.— అనివార్యపరిస్థితుల్లో తప్ప ఉపవాసాలు వదలినవాడు మహాపరాధి అవుతాడు.

రమజాన్ ఉపవాసాలు పాటించకుండా ఉండటానికి అనుమతింపబడినవారు కొందరున్నారు :—

(1) ఉన్మాదావస్థలో ఉన్నవారు.

(2) ఉపవాసం ఉంటే వ్యాధి అధికమయ్యే ప్రమాదమున్న వ్యాధిగ్రస్తులు.

(3) ప్రయాణీకులు.

(4) ఋతుస్రావం అవుతున్న లేక పురిటి రక్తస్రావం కొనసాగుతున్న స్త్రీలు.

కాని ఇలాంటి పరిస్థితుల్లో ఎన్ని ఉపవాసాలు కోల్పోతారో అన్ని ఉపవాసాలు అనివార్యస్థితి తొలగిన తర్వాత ఇతరదినాల్లో పూర్తి చేసుకోవడం అవసరం.

ఉపవాసం ఉండటానికి సంకల్పం చేసుకోవటం అవసరం, సంకల్పం చేయడమంటే మనసులో అనుకోవడమన్నమాట, దాన్ని నోటితో కూడా ఉచ్చరించినా మంచిదే. రమజాన్ ఉపవాసాలకు సంకల్పం రాత్రికే చేసుకోవాలి. లేకపోతే మధ్యాహ్నం వేళకు ముందే చేసుకోవాలి. ఉపవాసం కోసం వేకువజామునకు ముందే ఏదైనా కొంచెం తినటాన్ని 'సహరీ' అంటారు. సహరీ తినటం పుణ్యప్రదం. ఆకలి లేకపోయినా కొంచెమయినా తినాలి. లేకపోతే కనీసం మంచినీళ్ళయినా త్రాగాలి.

పరిహారం:-

ఉపవాసం ఉండి దాన్ని భంగపరచడం మహాపాపం, తెలిసీ ఉపవాసం భంగం చేసినవారు పరిహారం చెల్లించాలి. ఉపవాస భంగ పరిహారం రెండు నెలలు వరుసగా ఎడతెగకుండా ఉపవాసాలు పాటించడం. మధ్యలో ఏదైనా ఒకరోజు ఉపవాసం వదలినా మళ్ళీ మొదలునుంచి ఉపవాసాలుండటం ప్రారంభించాలి. ఒకవేళ అన్ని రోజులు ఉపవాసాలు ఉండటానికి శక్తి లేనట్లయితే అరవై మంది నిరుపేదలకు రెండు పూటలు కడుపు నిండా తిండిపెట్టాలి.

ఉపవాస భంగం చేసినందువల్ల కజా రోజా (ఉపవాసానికి బదులు మరో ఉపవాసం వుండటం) పాటించడం, పరిహారం ఇవ్వటం— రెండూ అవసరమయ్యే పరిస్థితులు కొన్ని వున్నాయి. అవి ఏమనగా:—

1) తెలిసీ ఏదైనా తినటం.
2) తెలిసీ సంభోగం చెయ్యడం.

కొన్ని పరిస్థితుల్లో ఉపవాసం భంగమవుతుంది. దానికి బదులుగా మరో ఉపవాసం ఉండటం అవసరం. అయితే అలాంటి స్థితిలో పరిహారం ఇవ్వనవసరం లేదు. ఆ పరిస్థితులు ఇవి:—

1) బలవంతంగా ఎవరైనా ఏదైనా తినిపించగా అది గొంతులో నుంచి లోనికి పోవటం.
2) ఉపవాసం వున్నట్లు జ్ఞాపకమున్నప్పటికీ, పుక్కిలించేటప్పుడు పొరపాటున నీళ్ళు గొంతులోకి పోవటం,

3) రాయి, బొగ్గు, కాగితం, మట్టి వగైరా వంటి తిన దగని వస్తువు ఏదైనా మింగటం.

4) పొరపాటున బాగా తెల్లవారిన తర్వాత సహ్రీ తినటం లేక సూర్యాస్తమయం కాక ముందే ఇఫ్తార్ (ఉపవాస విరమణకై ఏదైనా తినటం) చేయటం.

ఒకవేళ ఉపవాసం వున్న విషయం మరచిపోయి ఏదైనా తింటే, త్రాగితే అది కడుపు నిండా అయినప్పటికీ ఉపవాసం మాత్రం భగ్నం కాదు. కాని గుర్తు వచ్చిన తర్వాత ఏదీ తిన కూడదు. ఇక ఉపవాసం ఎటూ భగ్నం అయింది కదా అని తలచి తింటే మళ్ళీ ఆ ఉపవాసానికి బదులు మరో ఉపవాసం వుండవలసివస్తుంది.

నఫిల్ ఉపవాసం:-

రమజాన్‌లోనే గాక ఇతర దినాల్లో కూడా ఉపవాసాలు వుంటారు. వీటిని నఫిల్ ఉపవాసాలు అంటారు. నఫిల్ ఉపవాసాలకు ఎంతో పుణ్యం లభిస్తుంది. ఎవరైనా నఫిల్ ఉపవాసం వుండి దాన్ని భంగం చేస్తే దానికి బదులు తిరిగి మరో ఉపవాసం వుండవలసివస్తుంది. నఫిల్ ఉపవాసాలకు పరిహారం లేదు. సంవత్సరంలో ఐదు రోజులున్నాయి, ఆ రోజుల్లో నఫిల్ ఉపవాసాలుండటం కూడా నిషిద్ధమే :- (1) ఈదుల్ ఫిత్ర్, (2) ఈదుల్ అజ్‌హా, తర్వాత జిల్‌హజ్ నెల పదకొండు, పన్నెండు, పదమూడవ తేదీలు.

జకాత్

ధనికులు తమ సంపదలో నుంచి ఒక నిర్ణీత భాగాన్ని ప్రతి యేడూ పేదల కోసం, నిరాహారులకోసం చెల్లించడం విధి. దాన్ని 'జకాత్' అంటారు. జకాత్ ఫర్జ్ (విధి) కాదని నిరాకరించినవాడు కాఫిర్ అవుతాడు. ఫర్జ్ అని తెలిసి కూడా దాన్ని చెల్లించనివాడు ఘోరాపరాధి.

జకాత్ ఎవరిపై విధిగా నిర్ణయించబడింది.

ఎవరివద్ద నయితే నగదు రొఖ్ఖం రూపేణ లేక వ్యాపార సామగ్రి రూపేణ లేక వెండి బంగారు రూపేణ ధనముంటే, అది ఏభై రెండున్నర తులాల వెండికి లేక ఏడున్నర తులాల బంగారుకు సమానమైన లేక వాటికంటే అధిక విలువగలదిగా వున్నట్లయితే అలాంటి వారిపై జకాత్ చెల్లించడం ఫర్జ్ (విధి) అవుతుంది. మొత్తం ధనం నుండి రెండున్నర శాతం ధనాన్ని జకాత్‌గా చెల్లించాలి. పశుసంపద, పొలాలు, తోటల వుత్పత్తిపై కూడా జకాత్ చెల్లించవలసి వుంటుంది. దాని వివరాలను గురించి ఇతర పుస్తకాలలో చూచుకోండి లేక తెలిసినవారి నడగండి.

హజ్

హజ్ దినాలలో కాబాను సందర్శించడం, అరఫాత్ మైదానంలో నిలబడటం గొప్ప ఆరాధన. దాని పేరే 'హజ్'. కాబా వరకు పోయిరావటానికి ప్రయాణ ఖర్చులు భరించుకోగల ప్రతి ముస్లిం వ్యక్తి జీవితంలో కనీసం ఒకసారైనా హజ్ (కాబాయాత్ర చేయటం ఫర్జ్ (విధి). హజ్ ఫర్జ్ కాదని నిరాకరించినవాడు

కాఫిర్ (అవిశ్వాసి) అవుతాడు. రాను పోను ఖర్చులు భరించ గలిగే స్తోమత వుండి కూడా కాబా యాత్రకు పోని వ్యక్తి ఘోర మయిన పాపం చేసినవాడవుతాడు,

హజ్ గురించిన ముఖ్య విషయాలు ఇతర పుస్తకాలలో చూచుకోండి, లేకపోతే తెలిసినవారినడగండి.

సందేశం ప్రచారం

ప్రవక్తల పరంపరలో అందరికంటే చివరిన హజ్రత్ ముహమ్మద్ (సఅసం)ని దేవుడు ప్రవక్తగా నియమించి పంపిన విషయం మీరు చదివే వున్నారు. ఆయన తర్వాత ఇంక ఏ ప్రవక్త కూడా రాడు, దేవుడు తన దాసుల కోసం తన ధర్మాన్ని ఆయన ద్వారా సంపూర్ణంగా పంపాడు. ఇక, ప్రళయం వరకు ప్రపంచ మానవులందరూ జీవితం గడపడానికి కావలసిన మార్గం ఇదొక్కటే. ఇందులోనే వారి శ్రేయముంది. మానవుడు తన నిజస్వామిని ప్రసన్నుడిగా చేసుకోగల మార్గం కూడా ఇదే. ఈ ఈ మార్గాన్నే అనుసరించి అతడు ఇహలోకంలోను, ఆ తర్వాత పరలోకంలోను నిజమైన సాఫల్యం పొందగలడు.

దైవదాసులకు దైవ ధర్మాన్ని అందజేసే గురుతర బాధ్యత మొట్టమొదట ప్రవక్తల మీద మోపబడుతుంది. హజ్రత్ ముహమ్మద్ (సఅసం)ను కూడా ఈ బాధ్యత అప్పగించే దేవుని తరఫున పంపడం జరిగింది. ఆయన దైవాజ్ఞమేరకు దైవధర్మాన్ని ప్రజలకు అందజేశారు. దైవ ధర్మాన్ని స్వయంగా ఆయన అనుసరించి చూపారు. ఒక్కొక్క విషయాన్ని విస్పష్టంగా

బోధించారు. ఆయన (సఅసం) తరువాత ఈ పనిని చెయ్య వలసింది, ఆయన తెచ్చిన ధర్మాన్ని విశ్వసించి, ఆయన చూపిన మార్గంపై నడచేవారు.

తోటి మానవులకు దైవ ధర్మాన్ని అందజేయటం ముస్లిం విధ్యుక్తధర్మం. ఒకవేళ ముస్లిములు తమ ఈ విధ్యుక్త ధర్మాన్ని నెరవేర్చకపోతే దాన్ని గురించి తీర్పు దినాన వారిని ప్రశ్నించటం జరుగుతుంది. దైవధర్మాన్ని వ్యాపింపజేయటం, దైవం పంపిన ఆదేశాలను ఆయన దాసులందరికి అందజేయటం అనే కార్యాన్ని తబ్లీగ్ లేక ప్రచారం అంటారు. దీన్నే ధర్మసేవ అనంటారు. దాన్నే 'దావత్' లేక సందేశం అని అంటారు. అరబ్బీ భాషలో ఎవరినయినా ఏదయినా పనికోసం పిలవటాన్ని దావత్ అని అంటారు.

ఈనాడు సందేశం, ప్రచారాలకు సంబంధించిన ఈ విధి నిర్వహణను నెరవేర్చడానికి ప్రతి ముస్లిం చేయవలసిన పనేమిటో తెలుసుకోండి. ఇంకా సాధ్యమైనంత వరకు ఆ పనిని పరిపూర్ణ మయిన చిత్తశుద్ధితో చేస్తూ వుండండి,

1, మొట్టమొదట ఈ పనిని చేయాలి, ఎలాంటి పరిస్థితుల్లో నయినా సరే చేసి తీరాలి అని గట్టిగా మీరు నిర్ణయించుకోవాలి. ఏ పని చేయటానికైనా గట్టి సంకల్పం లేకపోతే మనిషి ఆ పనిని నిరంతరం చేస్తూ వుండలేడు. కొద్దిదైనప్పటికి నిరంతరం చేసే సత్క్రియయే దేవునికి ఇష్టం. ఏ పనయితే ఒకప్పుడు చేస్తూ మరొకప్పుడు మానివేస్తారో అది ఎప్పటికీ సత్ఫలితాన్నివ్వదు.

2. ఈ పనిని మొదట మీకు అత్యంత సన్నిహితులయినవారి నుంచి ప్రారంభించండి. మీ మాటకు విలువనిచ్చే మీ కంటే

చిన్న వాళ్ళకు ప్రేమతో, వాత్సల్యంతో ధార్మిక విషయాలను బోధించండి. మీ మిత్రులకు, మీతో సమానమయిన వారికి కూడా తెలియపేయండి. వీలయితే నేరుగా మీ పెద్దలకూ కూడా ఈ విషయాలు వినిపించండి. ఈ విధంగా ధార్మిక విషయాలను ఇతరులకు అందజేయటం వలన ఇతరులు ఎటూ ప్రయోజనం పొందుతారు; పోగా స్వయంగా మీకూ ఇందులో ప్రయోజనం వుంది. మీ జ్ఞానం అభివృద్ధి చెందుతుంది. మంచి విషయాలు మీ హృదయంలో నాటుకుంటాయి. మీరు చెడు విషయాలకు దూరంగా వుండటం మొదలెడతారు. ఒకరికి మంచి పని చేయమని బోధించి స్వయంగా మీరు దాన్ని చెయ్యకుండా వుండటం అనేది ఎలా సాధ్యం?

3, ఎవరికయితే దైవ సందేశాన్ని అందజేయాలని మీరు నిర్ణయించుకుంటారో ముందు వారి హృదయాలను చూరగొనటానికి ప్రయత్నించండి. అందుకే ప్రజల సేవ చేయటం, వారితో ప్రేమ పూర్వకంగా మెలగటం గొప్ప పుణ్యకార్యాలని దేవుడు తెలియజేశాడు. ఈ సేవ, ప్రేమ పూరిత వైఖరి కోసం ఎవరు ముస్లిములో ఎవరు ముస్లిమేతరులో అని మీరు చూడకూడదు. దైవధర్మం కేవలం ముస్లింల కోసమే కాదు, అదయితే దైవం సృష్టించిన సమస్త మానవుల కోసం వచ్చింది. మీరు దాన్ని ఎవరెవరికి అందజేయగలరో వారందరికీ అందజేయాలి. మానవ సానుభూతి అందరికీ వర్తిస్తుంది. ఈ విధంగా మానవ సేవ చేసే కొన్ని విధానాలు ఇక్కడ సూచిస్తున్నాము.

ఎవరైతే మీ పొరుగున ఉంటారో, వారు ముస్లిమ్‌లయినా ముస్లిమేతరులయినా, మీరు వారితో సత్సంబంధాలు కలిగి ఉండాలి. అప్పుడప్పుడు మీరు వారి వద్దకు వెళ్ళాలి. వారిలో

ఎవరయినా జబ్బుపడితే పరామర్శించడానికి వెళ్ళండి. మందు లిప్పించటంలో, లేక మరేవిధమయిన పనుల్లోనయినా వారి ఇంటి వారికి వీలయినంతవరకు చేయూత నివ్వండి. జనాజుకు వెళ్ళవలసిన పనుంటే ఆ పని చేసిపెట్టండి. మీరు అన్వేషణలో ఉంటే సేవ చేయటానికి మీకు ఎన్నో అవకాశాలు దొరుకుతాయి. ప్రతి మనిషి ఇతర మనిషి సహాయాన్ని కోరుతాడు, అందుచేత ఇతరులకు మీ సహాయం ఎప్పుడవసరమవుతుందో తెలుసుకోవడం మీ పని.

మీ పొరుగులో ఎవరైనా నిరుపేదవాడు. నిరాధారుడు ఉండవచ్చు. అతని విషయంలో శ్రద్ధ చూపి సాధ్యమైనంత వరకు సహాయం చేస్తూ ఉండండి. ఈ విధంగా ప్రేమ, సేవ ద్వారా మీ పెద్దలు, చిన్నలు, బంధు మిత్రుల హృదయాలను చూరగొనండి.

4. అన్నిటికంటే ముందు ప్రజల హృదయాలలో దేవునికి సంబంధించిన సరైన విశ్వాసం, జ్ఞానం ఏర్పడేలా చూడాలి. ఆ తర్వాత పరలోక విశ్వాసాన్ని మనసులో నాటాలి. తన ప్రభువు సమక్షంలో నిలబడవలసి ఉందనే భావం లేనంతవరకు మనిషి చెడు మార్గాన్ని వదలిపెట్టి మంచి విషయాల వైపుకు రాలేడు.

ఈ విధంగా మెల్లమెల్లగా విశ్వసించవలసిన సమస్త విషయాలను ప్రజల హృదయాలలో నాటాలి. విశ్వాసం పటిష్టం కానంతవరకు మీరు ఏ పని కోసం కూడా ప్రజలను సమాయత్త పరచలేరు ఒకవేళ మీ మాట తీసేయలేక ఎవరైనా రెండు

రోజులు మీతో సహకరించి ఒక పని చేసినప్పటికీ వారు త్వరలోనే ఆ పని వదలెస్తారు.

5. ప్రజలు ధార్మిక విషయాలు తెలుసుకునేందుకు కావలసిన పుస్తకాలు చదివించండి. లేకపోతే మీరే చదివి వినిపించండి. అర్థమయ్యేలా బోధపరచండి. ఈ పనికై ప్రజలను పిలిచి సమావేశాలు ఏర్పాటు చెయ్యాలి. సమావేశం వీలుపడకపోతే, ఒక్కొక్కరికైనా వినిపించండి. ప్రేమతో, ఆర్ద్రహృదయంతో ఏదైనా ఒక పని చేస్తూంటే మార్గం తప్పకుండా సుగమం అవుతుంది.

6. చెడును చెరిపేసి, మంచిని పెంచే పని అందరూ కలసి మెలసి చేయాలి. మీ ఊళ్ళో ఎవరైనా ఈ పని ముందే చేస్తూ ఉంటే వారితో సహకరించండి ఎవరూ చేయకపోతే మీరొక్కరే చేయండి. ప్రయత్నిస్తే మీతో సహకరించే మిత్రులు దొరక్కపోరు.

7. కొంత మంది మీ మాటలు వినటం ప్రారంభించినప్పుడు: దైవాజ్ఞల్ని పాలించాలన్న ఆసక్తి వారిలో జనిస్తుంది. అప్పుడు మీరు మొదటి వారిని నమాజ్ కొరకు సిద్ధపరిచేందుకు ప్రయత్నించండి. వారికి నమాజ్ పద్ధతి తెలికపోతే నేర్పండి. కలిమా తెలియకపోతే అదీ నేర్పండి. నమాజ్, కలిమాలలో ఉన్న అర్థాన్ని నేర్పండి. ఇలా మెల్లమెల్లగా పని చేస్తూ ఉండండి.

8. ధార్మిక విషయాలు తెలియజేసి, అర్థమయ్యేలా బోధపరచిన తర్వాత కూడా ప్రజలు నిర్లక్ష్య వైఖరి అవలంబిస్తే మీరు నిస్పృహకు లోను కావద్దు. వారిని గురించి చెడుగా పలకవద్దు. ఇది ప్రశాంత మనస్సుతో చేయవలసిన పని. మీ పని మీరు

చేస్తూనే ఉండండి. మీ పనికి తగిన ప్రతిఫలం మీకు దేవుని వద్ద లభిస్తుంది. ప్రజలు మీ మాటలు విని తీరాలన్నదే మీ ధ్యేయం కాకూడదు. ఈ పని నిలకడగా అవుతుంది. ఎవరి దృష్టిలో దైవ ప్రసన్నత, పరలోక సాఫల్యం తప్ప మరొక విషయం ఉండదో వారే ఈ పని చేయగలుగుతారు.

9 ధర్మసేవ చేయాలని నిర్ణయించుకున్నప్పుడు మిమ్మల్ని మీరు బాగా పరిశీలించుకోండి. జాగ్రత్త! మీరు చేసే ఏ పని కూడా దైవాజ్ఞలకు వ్యతిరేకంగా ఉండకూడదు. ఈనాడు దైవ ధర్మం ప్రజల హృదయాలను ఆకట్టుకోలేక పోతుందంటే దానికి ముఖ్యమైన కారణం ముస్లిముల జీవితాలు ఇస్లాంను ప్రతిబింబిం చేవిగా లేకపోవటమే. ఒకవేళ మీ జీవితంలో కూడా అలాంటి దేదైనా ఉంటే మీరు చెప్పే మాటలకు విలువ ఉండదు. ఎంత నష్టం కలిగినా, ఎన్ని లాభాలు మీ ముందు ప్రత్యక్షమైనా మీరు మాత్రం ఎన్నటికీ అసత్యం పలకకండి.* ఎవరినీ మోసగించవద్దు. పరోక్షంగా ఇతరుల తప్పులెన్నడం లాంటి చెడుకు దూరంగా

---

* ఈ రోజుల్లో అబద్ధమాడకుండా తప్పించుకోవాలంటే మహా కష్టమయిపోయింది. అసలు విషయం ఏమంటే వారు ఇతరులకు చెప్ప రానటువంటి పనులు చేస్తూంటారు. అందువేత ఒక తప్పును కప్పిపుచ్చ డానికి పది అబద్ధాలు చెబుతుంటారు. రెండవ విషయం ఏమిటంటే ప్రజలు అత్యాశలకుపోయి చిన్న చిన్న ప్రయోజనాలకోసం కూడా అబద్ధమాడతారు. మీరు అబద్ధానికి దూరంగా ఉండాలని నిశ్చయించు కుంటే మొదట మీ జీవితం మొత్తాన్ని మార్చుకోవలసి ఉంది. మీరు అనేక పనులు మానుకోవలసి వస్తుంది. ఎదురుగా కన్పించే అనేక ప్రయోజనాలను వదలుకోవలసివస్తుంది కూడా.

ఉండండి. లాహాదేవీలలో నిజాయితీగా మెలగండి దైవాజ్ఞలకు విరుద్ధమయిన కార్యకలాపాల్లో పాల్గొనకండి. నమాజ్ క్రమబద్ధంగా చేయండి. వీలయినంతవరకు ఉత్తమమయిన నమాజ్ చేయటానికి ప్రయత్నించండి.

10. ఈనాడు మన సమాజంలో అనేక చెడువిషయాలు దారిచేసుకొని సంప్రదాయాలుగా మారినందువల్ల ప్రజలు వాటిని చెడుగా కూడా భావించటం లేదు. అందుచేత మీరు వాటిని అతి జాగ్రత్తగా పరిశోధించవలసి ఉంది అలాంటి విషయాలు మీరు మానుకోవలసి ఉంటుంది. దేవుడు, ఆయన ప్రవక్త (సఅసం) చెడు అని తెలిపిన ప్రతి విషయం, ఎలాంటి సంప్రదాయంగా మారినప్పటికీ మీరు దాన్ని చెడుగానే భావించాలి. అలాంటి విషయాలు కొన్ని ఇక్కడ గమనించండి:—

వడ్డీ తీసుకోడం, ఇవ్వటం. లాటరీ వేయటం, మట్కా, కార్నివాల్ అనే పేర్లతో జూదమాడటం, పజిల్ గళ్ళు నింపటం, సినిమాలు చూడటం, స్త్రీలు పరదా వ్యవస్థను పాటించకుండా తిరగడం, నగ్నస్త్రీల చిత్రాలతో ఇండ్లను అలంకరించుకోవడం, బ్లాక్‌మార్కెట్ చేయటం ప్రభుత్వ ఆస్తిని కాజేయటం, అమ్మకపు పన్ను, ఆదాయం పన్ను ఎగవేయటానికి బూటకపు రిజిష్టర్లు రాయటం, ప్రతి చిన్న విషయానికి నిస్సంకోచంగా అబద్ధమాడటం, ప్రమాణాలు చేయటం, టిక్కెట్టులేకుండా ప్రయాణం చేయటం, లంచమివ్వటం — తీసుకోవటం, న్యాయస్థానాలలో అబద్ధసాక్ష్యాలు ఇవ్వటం, పాలు, నెయ్యి మొదలయిన పదార్థాలలో కల్తీ చేయటం వగైరా.

11. ధర్మంపేరిట ఇస్లాంకు వ్యతిరేకమైన విషయాలెన్నో ముస్లింలలో వ్యాపించి ఉన్నాయి. వాటి విషయంలో కూడా

మీరు నిజమేదో తెలుసుకుంటూ, తప్పుడు విషయాలకు ఎల్లప్పుడూ దూరంగా ఉండండి. మానవులను మోసగించటానికే షైతాన్ ధర్మాన్ని నాశనం చేసే పనులు చేయిస్తాడు. అలాంటి విషయాలలో కొన్ని ఇవి.-

(1) సమాధుల వద్ద, పీర్ల వద్ద మొక్కుబడులు చేయడం.

(2) అల్లాహ్‌ను వదలేసి ఇతరుల పేరుతో మొక్కుకోవటం, సమాధుల ముందు సజ్దా చెయ్యడం, మొక్కుబడులు చేసుకొని వరాలు కోరుకోవటం.

(3) ఉరుసు, తదితర సమావేశాల్లో పాల్గొని నాట్యం చూడటం, పాటలు వినటం.

(4) మరణం, వివాహం, జననం సందర్భాలలో ధర్మ విరుద్ధమయిన ఆచారాలను పాటించటం.

ఇలాంటి విషయాలలో మొదట మీరు బాగా తెలిసిన వారినే ఎవరినైనా అడిగి తెలుసుకోండి, తరువాత మీరు మరె లాంటి ఆచారాలనూ పాటించకండి.

ప్రజలనుండి ఇలాంటి దురాచారాలను మాన్పించటానికి ఎంతో నేర్పు, వివేచన ప్రయోగించవలసి ఉంటుంది. ప్రజలు వారంతటవారే ధర్మవిరుద్ధమైన విషయాలకు దూరంగా ఉండేలా వారి హృదయాలలో దైవం, పరలోకం, దైవప్రవక్త (సఅసం) బోధనలకు సంబంధించిన నిజమయిన జ్ఞానాన్ని, విశ్వాసాన్ని జనింపజేయటానికి ప్రయత్నించండి; ముస్లింలలో ఉన్న దురాచారాలనే ముందుగా సంస్కరించాలని కూర్చున్న వారిని ప్రజలు రకరకాల చిక్కుల్లో పడేసి నిజమయిన ధర్మ సేవా కార్యాన్ని చేయ

టానికి వీలు లేకుండా చేస్తారు. ఈ విషయంలో మీరు చాలా జాగ్రత్తగా మసలుకోవలసి ఉంటుంది. అలాంటి చిన్న చిన్న దురాచారాలను దూరం చేసే చిక్కు పనుల్లో ఎన్నడూ పడకండి. ఈనాటి ప్రాపంచిక మౌల్వీలు ఇలాంటి విషయాలలోనే పడి కొట్టుమిట్టాడుతుంటారు. ఆ పని వాళ్ళకే వదలివేయండి ఒక వేళ ఎవరయినా మిమ్మల్ని అలాంటి విషయాల్లో ఇరికిస్తే మీరు వెంటనే ఆ ప్రసక్తిని ఆపేసి మాట ముందుకు సాగకుండా చూడండి. ధర్మకార్యం చేసేవారి దారిలో అడ్డంకులు వెయ్యటానికీ ఈనాడు షైతాన్‌కు దొరికిన మహా అస్త్రం ఇదే. కనుక మీరు దీని విషయంలో చాలా జాగ్రత్తగా ఉండాలి.

"రబ్బనా తఖబ్బల్ మిన్నా ఇన్నక అన్తస్సమీ ఉల్ అలీమ్ ం వల్‌హమ్‌దులిల్లాహి రబ్బిల్ ఆలమీన్ ం వస్సలాతు వస్సలాము అలా రసూలి హిల్‌కరీమ్ ం"

ప్రభూ! మా సేవలను స్వీకరించు, నీవు అన్నీ వినేవాడవు. అన్నీ తెలిసినవాడవు. సకలస్తోత్రాలు నిఖిల జగత్తుకు ప్రభువయిన అల్లాహ్ కొరకే. గొప్ప దైవప్రవక్త అయిన ముహమ్మద్‌పై శాంతి నెలకొను గాక !

—:(సమాప్తం):—